

PÖYTÄKIRJA

Sos.-dem. Naisten Keskusliiton V edustajakokous

Helsingissä huhtikuun 15.—16. päivänä 1972

—f TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO
KIRJASTO

329.14-055.2(480) Sos.dem Naiset 2 K
Sosialidemokraattisten naisten keskusliit
Pöytäkirja Sos.dem. naisten keskusliiton

Liitteenä:

Pöytäkirjan liitteenä on edustajakokouksen esitysvihko, jossa on liiton toimintakertomus vuosilta 1969, 1970 ja 1971 sekä kokouksessa käsitellyt esitykset.

Pöytäkirjan on toimittanut Taimi Rinne-Virolainen.

**TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO**

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
Edustajakokouksen avaus	3
Kutsuvieraiden tervehdykset	3— 8
Edustajien valtuuksien hyväksyminen ja kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen	8—10
Kokouksen osanottajat	10—16
Puoluesihteeri Kalevi Sorsan tilannekatsaus	16—20
Kokouksen järjestäytyminen	20—21
Pöytäkirjan painattaminen	21
Esityslistan, kokoussääntöjen ja työohjelman hyväksyminen	21—23
Keskusliiton toimintakertomukset v:lta 1969, 1970, 1971	23—24
Puheenjohtajan ja sihteerin valinta	24—27
Liittoneuvoston valinta	27—28
Toimintasuunnitelma	28—33
Liittoveron suuruus	33
Tasa-arvoon poliittisen ja taloudellisen vallan käytössä	33—36
Liittotoimikunnan valinta	36
Valtionavusta nuorisojärjestöjen saattamiseksi jengityön piiriin	37—38
Peruskoulun opetusmateriaali	38—39
Kunnallisen päiväkotitoiminnan saattaminen valtionavun piiriin	39—40
Yhden huoltajan varassa heikosti toimeentulevien perheiden aseman parantaminen	40—41
Kaikille yksinhuoltajille koulutustukea	41
Ammattioppivelvollisuus saatava aikaan	41
Elatusapuennakoiden periminen ja niiden huomioiminen verotuksessa ...	41
Kodinhoitoavun järjestämiseen huomiota	42
Kansaneläkettä nauttivien ym. pieneläkkeensaajien aseman parantaminen	42—44
Tasa-arvoa eläkkeisiin	44—45
Liittoneuvoston lisäjäsenten valinta	45—46
Sosiaalisen asuntotuotannon kehittäminen	46—47
Vastaanottojärjestelmän luominen työpaikoilla	48
Oikeus vähentää kotiapulaisen palkka verotuksessa	48—49
Apteekkilain muuttaminen	49
Toimenpiteet kuluttajavalistuksen käytännöllisen merkityksen lisäämi- seksi	50
Yhteiskunnan tuki pienyrityksille	50
Lapsilisä-ikärajan korottaminen	51
Pohjoismaisen yhteistyön tehostaminen	51
Kristillisten sosialidemokraattien työ tunnetuksi	51
Päätös- ja julkilausumat	52—55
Kokouksen päättäminen	55—56

SOS.-DEM. NAISTEN KESKUSLIITON V EDUSTAJAKOKOUS
HELSINGISSÄ HUHTIKUUN 15.-16. PÄIVÄNÄ 1972

Sos.-dem. Naisten Keskusliiton viides edustajakokous aloitettiin Helsingin Työväentalon juhlasalissa huhtikuun 15 päivänä kello 11.

Kokouksen alussa esitti Helsingin Työväen Orkesteri säveltäjä Kalervo Tuukkasan johdolla seuraavat kappaleet: Franz v. Suppe: alkusoitto oopperasta »Patarouva», Johan S. Svendsen: »Romanssi» ja surumusiikkina J. Sibelius: »Sydämeni laulu». Tämän jälkeen Työväen marssi.

Musiikkiesitysten jälkeen keskusliiton puheenjohtaja maaherra Sylvi S i l t a n e n avasi kokouksen sanoen seuraavaa:

»Hyvät toverit!

Tälle kokoukselle valmistamassamme alustuksessa on liittotoimikunta erityisesti halunnut kiinnittää huomiota tasa-arvoon poliittisen ja taloudellisen vallan käytössä. Naisten osuus ja valta kuluttajapolitiikassa on laaja kysymys sinänsä, samoin kuin esillä oleva aihe naisten asema työmarkkinoilla ja ammattiyhdistysliikkeessä. Kaikki nämä yhdessä muodostavat kokonaisuuden, jonka toivon tässä kokouksessa tulevan perusteellisen selvityksen alaiseksi ja johtavan selkeään kannanmäärittelyyn, jota edessä olevan kauden kuluessa määrätietoisesti toteutetaan tai ainakin pyritään toteuttamaan.

Vuoden tärkein tapahtuma — puoluekokouksemme — on kesäkuun alussa Tampereella. Sitä on huolellisesti valmisteltu. Siihen kokoontuu puolueen kenttäväki päättämään tärkeistä asioista ja tekemään ratkaisuja, jotka ovat suurimerkityksellisiä koko suomalaista yhteiskuntaa ajatellen, sillä siinä kokouksessa viitoidetaan yhteiskunnallisen kehityksen suunta koko maassa vuosiksi eteenpäin. Se on sosialidemokratian rakentava tie, jota on turvallista kulkea.

Sosialidemokraattisten Naisten Keskusliiton sääntömääräinen viides edustajakokous alkaa.

Olette kaikki sydämellisesti tervetulleita tähän kokoukseen.»

Kotimaisten kutsuvieraiden tervehdykset:

Kotimaisista kutsuvieraista käytti ensimmäisen puheenvuoron maaherra Kaarlo P i t s i n k i sanoen seuraavaa:

»Toverit, puheenjohtaja, arvoisa sosialidemokraattisten naisten edustajakokous.

Uudenmaan Lääninhallituksen nimissä tervehdin teitä sydämellisesti ja toivotan teidät tervetulleeksi tänne Uudellemaalle ja Helsinkiin. Kovin

paljon tämän enempää en uskalla sanoa Lääninhallituksen nimissä. Olkoon nyt sitten vaikka puolueuuevoston puheenjohtajan nimissä taikka yksityishenkilönä, mutta kuitenkin minä ajattelin vähän politikoida.

Tosin naisten kokouksessa on tänä aikana, nimenomaan näinä päivinä aika vaikeata esiintyä ainakin miehen ja ehkä naisenkin, kun täällä on kaiken maailman väärää profeettaa kiertänyt sanaa selittämässä. Tämä vanha, hyvä asia on pyritty panemaan päälaelleen. Naisen roolista keskustellaan ja yritetään keksiä, mikä olisi sellaista uutta, mikä ei olisi tullut kertaalleen sanotuksi. Tässä on paljon turhaa porua. Ylivoimaisesti hallitsevin ihmisen vietti on tietysti suvun jatkaminen, uuden sukupolven kasvattaminen ja koko tällä alalla naisen panos on selvästi suurempi kuin miehen, eikä sitä voi muuksi muuttaa. On hyvin paljon käytännön kysymyksiä, joihin kannattaa paneutua. Toivon teidän niihin paneutuvan ja ratkaisuja löytyvän.

Sama koskee ymmärtääkseni myöskin koko sosialidemokraattista puoluetta. Käytännön kysymyksiin paneutuminen ja siltä pohjalta ponnistaminen on tärkeää, koska porvarit ja kommunistit ajavat monissa kaikkein tärkeimmissä asioissa aivan erilaisia päämääriä kuin sosialidemokraatit. Tämä seikka on selkeästi tuotava esiin, sen on tultava näkyviin puolueen kuvassa, joka valitsijoille syntyy. Me emme ole minkään puolueen ulkopuolisen ryhmittymän automaattinen liittolainen edes päivän politiikassa. Meillä on sosialidemokratiana niin paljon varteenotettavaa kokemusta, että meidän ei tarvitse monellakaan alalla itsensä kokemuksen takia enää uutta hankkia. Itsenäistä, sosialidemokraattista linjaa, kansanvaltaista linjaa, tarvitaan. Nykyään liian harvat puhuvat kansanvallan merkityksestä. Monet muut iskusanat pyrkivät sen syrjäyttämiseen ja kuitenkin se on aivan tärkein ehto kaikelle muulle.

Tämänhetkinen hallitustilanne on eräs ilmaus pyrkimyksestä vaikeissakin oloissa harjoittaa sosialidemokraattista politiikkaa. Auttakoon tämä pyrkimys, niin kuin myös tämä kokous, meitä tiellä todella suureksi sosialidemokraattiseksi liikkeeksi, suureksi puolueeksi tämän sanan selvimmässä ja kauneimmassa merkityksessä.

Hyvää kokousta.»

Sos.-dem. eduskuntaryhmän puolesta esitti kansanedustaja Meeri K a 1 a v a i n e n seuraavanlaisen tervehdyksen:

»Hyvät liittokokousedustajat!

Työväenliike on osa ny ky-yhteiskunnasta, sen arvoasemaa ei voida järkeyttää. Sosialidemokraattinen työväenliike on tähän kehitykseen vahvasti vaikuttanut. Yksilöt ja joukot ovat tehneet historiaa. Nainen miehen rinnalla on vaikuttanut ajan muuttumiseen ja siihen vastuuseen, minkä tämäkin vuosikymmen meidän harteillemme asettaa. Uraa on aukaistu tasa-

arvoisuuden tiellä, joskin monia esteitä on jatkuvasti olemassa. Asenteet säätelevät käyttäytymisen lakejamme.

Naisen asema kiinnostaa tänä päivänä. Lukuisia teoksia ilmestyy markkinoille, joissa käsitellään naisen roolia. Samoin tehdään jatkuvaa tutkimustyötä perhetutkimuksen parissa, jotta voitaisiin kartoittaa nyky-yhteiskunnan pulmat mahdollisimman monelta taholta. Kaiken tutkimuksen ja kirjoittelun tarkoituksena on nähdäkseni se, että naisen itsetunto heräisi ja oma vastuu kasvaisi ympärillämme toimivaan yhteiskuntaan ja että me siten pystyisimme poliittisesti ja yhteiskunnallisesti ottamaan kantaa sekä ottamaan vastaan kehityksen heittämän haasteen. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on tällä hetkellä eduskunnan suurin. Sen 55:stä edustajasta on 14 naiskansanedustajaa. Kukin meistä edustaa eri toimialoja ja voi siten vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon lainsäädäntöelimestä ja sen ohella varsinaisessa poliittisessa työssä. Ennen kuin näin suureen naiskansanedustajien ryhmään on päästy, on se edellyttänyt myös hyvää järjestökoneistoa, missä itse kukin meistä on monet koulut läpikäynyt. Tämän tietää sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ja toivottaa Sos.-dem. Naisten Keskusliiton työlle mitä parhaita menestystä.

Liittoa tarvitaan puolueemme rinnalla. Tänä päivänä monet totuudet porautuvat jo menneeseen, sillä August Bebel totesi aikoinaan näin: »Tulevaisuudessa saa myös nainen yhteiskunnassa toimivan osan, joka hänellä on alkuyhteiskunnassa, mutta ei nyt herrattarena vaan tasa-arvoisena.» Näissä merkeissä hyvää tuulta edustajakokoukselle.»

Muiden kotimaisten kutsuvieraiden puolesta esitti kokoukselle tervehdyksen johtaja Sakari K i u r u Työväen Sivistysliitosta.

»Hyvät liittokokousedustajat!

Minulle on langennut vaativa tehtävä tulkita kotimaisten vieraiden tunteet ja tuoda heidän tervehdyksensä tälle teidän liittokokouksellenne. Tähän ratkaisuun ei ole ehkä päädytty niinkään mahdollisen lyhytpuheisuuteni vuoksi, eikä ehkä niinkään joidenkin muiden pitkäpuheisuuden pelossa, vaan ehkä juuri siksi, että Työväen Sivistysliitto kokoaa käytännöllisesti katsoen kaikki nämä kutsuvierasjärjestöt, joiden nimissä minulla on ilo ja kunnia tässä esiintyä. Tähän tervehdykseen tahdon sisällyttää kaikkien edustamieni järjestöjen kiitokset kutsusta. Katsoisin, että tämän kokouksen seuraaminen tekee meille helpommaksi tutustua liittonne toimintaan ja samalla enentää keskinäistä vuorovaikutustamme työväenliikkeen kokonaisvoiman vahvistamiseksi.

Monien mieleen johtuvien ajankohtaisten teemojen joukosta haluaisin kohdistaa nyt huomiota erääseen ongelmaan, joka koskettaa yhtä hyvin teitä naisliikkeessä, ammattiyhdistys- ja sivistysliikettä, kuluttajaa ja nuo-

risoa. Tämä yhteisongelma on paisuva tiedontulva, joka eräiltä osiltaan on leimattava informaatioasaasteeksi. Johduin tähän aiheeseen perehdyttyäni hiukan uuden tiedonvälitysmenetelmän, kasettitelevision ja televisiokasetin lähiaikoina tapahtuvaan leviämiseen myös meille Suomeen. Sellaisenaan tämäkin tekninen apuväline on huomattava edistysaskel tiedonviestinnässä, mutta paljon riippuu siitä, kenen haltuun sen hoito uskotaan ja mikä tulee olemaan sen välittämän sanoman sisältö. Ilman yhteiskunnan valvontaa se vahvistaa niitä arvostuksia, jotka korostavat keskinäistä kilpailua tai kuluttamisen ihanuutta ihmisen luovuuden ja yhteistoiminnan edistämisen sijasta. Sellaisenaan ei yksi uusi tiedotusväline paljoa vaikuta, mutta tähän liittyä television ja radion yhäkin porvarillista ylivaltaa vahvistavaan toimintaan, oikeistovoittoisen lehdistön ja aikakausjulkaisujen vaikutusvirtaan, puhumattakaan kaupallisen mainonnan sanomasta, joka enenevin röykkiöin putoaa päivittäin meidän postiluukuistamme.

Tämän kaiken keskellä meidän on terästettävä valppauttamme. Siksi onkin ilahduttavaa, että SDP:n Tampereen puoluekokoukselle on valmistettu varsin perusteellinen viestintäpoliittinen ohjelma, jossa varaudutaan myös tämän uuden tiedonväylän avautumiseen. Ohjelmassa arvioidaan kasettituotannon, tämän koteihin kohta siirtyvän ohjelman olevan tämän vuosikymmenen lopussa laajempaa kuin äänilevytuotannon. Opetustoiminnassa kasettien arvellaan saavan tärkeän aseman. Siksi, näiden tuotannon ja jakelun tulee olla yhteiskunnan valvonnassa, korostetaan tässä sosialidemokraattisen puoluekokouksen uudessa ohjelmassa. Yksityiselle voiton tavoittelulle viestinnän alueella luotavan vastapainon, yhteiskunnallisen valppauden ohella on äärimmäisen tärkeätä herättää kriittistä, valikoivaa mieliä pidettä kansalaisten piirissä tiedontulvan varalle. Ilman sitä emme osaa erottaa oikeaa sanomaa väärästä, ilman sitä yhä useampi saattaa sulkea korvansa ja silmänsä ja kieltäytyä vastaanottamasta mitään tietoa. Molemmat asenteet ovat yhtäläinen vaara demokraattiselle ja sosialistiselle kehitykselle.

Yhtenä tällaista kriittistä kykyä herättävänä keinona meillä on myös tarjolla työväen sivistystyö, etenkin yhteisopiskelun avulla. Mieluisaa onkin täällä todeta, että Sosialidemokraattisten Naisten Keskusliitto on aina edustanut opinnollista aktiivisuutta ja on mm. yksi parhaita Työväen Sivistysliiton opintokerhojärjestöjä. Tätä toimintaa jatkuvastikin vahvistamalla kasvatamme sellaisia asenteita ja valmiuksia, joiden varassa voimme suunnistautua omaa tietämme. Tietenkin tämän lisäksi tarvitaan paljon muutaakin. Tarvitaan valpasta poliittista toimintaa, jota mielestäni edustaa mm. ohjelmavihkosessanne oleva aloite kuluttajavalistuksen ja kuluttajasuojelun tehostamiseksi. Tämän panen erittäin tyytyväisenä merkille KK:n, siis E-kulutusosuustoiminnan edustajana.

Ehkä tämä puheenvuoroni olisi yksipuolista, ellen koskettelisi nais- ja miesasiaa, josta viime päivinä, niin kuin Kaarlo Pitsinkikin täällä sanoi, on ollut paljon puhetta. Ensin tulee Ester ja sitten tulee tämä Germaine ja molemmat puhuvat itsensä ja kuulijansa pussiin. Kun ensi hämmennyksestä selviää, havaitsee, käyttäen kriittistä mittatikkua, että tytöt taisivatkin puhua vain rahaa kustantajan ja hiukan siinä sivussa omaankin pussiinsa. Naisiasiakin kun voidaan nykyisin kätevästi kaupallistaa. Siksi näyttääkin varmimmalta pitäytyä sellaisiin knappeihin, joita täällä koolla oleva naisjärjestö edustaa ja joka korostaa naisten yhteiskunnallista aktivoimista ja sellaisia poliittisia uudistuksia, jotka lisäävät yhdenvertaisuutta ja vahvistavat tasa-arvoisuutta. Naisasian lopullinen ratkaisu vaatii naisten valppauden ja yhteiskunnallisten muutosten lisäksi myös miesten mukanaoloa, ennen muuta huomattavia asennemuutoksia miehissä. Siksi saanenkin esittää, vaikka ei se ehkä vieraalle sovikaan, sen verran arvostelua, etten ole havainnut liitonne suorittavan kovinkaan aktiivista jäsenten värväystä miesten keskuudessa ja jos miehiä on jäsenyyteen liittynyt, on toinen moitteen sana siitä, että liiton johtoportaan saakka heitä ei ainakaan ole kelpuutettu.

Tähän tämä kritiikkini rajoittuukin, sen vastapainona on runsas arvonto liitonne urauurtavaa ja jatkuvasti tulevaisuuteen katsovaa työtä kohtaan. Toivon edustamieni järjestöjen puolesta teidän liittokokouksellenne, sen keskusteluille, valinnoille ja päätöksille mitä parhaita onnea.

Olkoon tämä liittokokous, niin me vieraat toivomme, innostamassa koko sosialidemokraattista työväenliikettä uusiin ponnistuksiin tasa-arvoisemman yhteiskunnan ja paremman maailman puolesta.

Sosialistisen Internationaalin Naisten Neuvoston puheenjohtaja Anna R u d l i n g esitti kokoukselle tervehdyksen, jossa hän kiinnitti huomiota mm. seuraaviin kysymyksiin: »Huolimatta kehityksestä, joka on tapahtunut länsimaissa niiden vuosien aikana, joina sosialidemokraatit ovat olleet hallitusvastuussa, on ilmennyt laajalle levinnyttä työttömyyttä. Työttömyys on erityisesti kohdistunut naisiin. Ongelmien ratkaisemiseksi pitäisi sosialidemokraattisen kansainvälisen järjestön jäsenten eri maissa jakaa tietoja kokemuksistaan toiminnan yhdenmukaistamiseksi.

Probleema on useissa maissa sama, joten en tässä yhteydessä rupea analysoimaan naisten työttömyyden syitä. Sen sijaan haluan selostaa erästä Ruotsin hallituksen suorittamaa tutkimusta, joka käsittelee naisten poliittista tietoutta. Perheenemännät, jotka jäävät kotiin, muodostavat poliittisesti kaikkein passiivisimman ryhmän. Työväenluokkaan kuuluvista perheenemännistä 78 % ei osallistu mihinkään poliittiseen toimintaan. Noin 10 % koko väestöstä on kirjoittanut joskus esim. lehteen. Ylemmissä sosiaaliryhmissä oli vastaava luku kuusi kertaa suurempi. 25 % oli pitänyt kokouksissa jonkin puheen. Näissä luvuissa olivat mukana sekä naiset että

miehet. Ylempiin sosiaaliryhmiin kuuluvat olivat puhuneet 3,5 kertaa useammin ja miehet kolme kertaa useammin kuin naiset. Vain 13 % Ruotsin väestöstä kuuluu johonkin poliittiseen puolueeseen ja 4,5 %:lla on tai on ollut joku poliittinen luottamustoimi. Luvut ovat suurimmat ylemmissä sosiaaliryhmissä ja miehet naisia huomattavasti aktiivisempia. N. 10 % oli joskus ollut jossakin ammattiyhdistysliikkeen luottamustoimessa. Tavalliset kansalaiset eivät juuri tavanneet näitä luottamustoimenhaltijoita. Ainoastaan 7 %:lla oli ollut kontakti luottamustoimenhaltijoihin. Tutkimuksen tulos osoitti, että yli 57 % väestöstä ei ollut osallistunut millään tavoin poliittiseen toimintaan. Sukupuolten välinen ero oli suuri. Miehet osallistuvat kaksi kertaa enemmän poliittiseen mielipiteen muodostukseen kuin naiset. Olen esittänyt näitä lukuja yksityiskohtaisesti sen takia, kun tiedän, että olosuhteet ovat muissa maissa suunnilleen samanlaiset, myös Suomessa. Meidän täytyisi kyetä kaksinkertaistamaan pyrkimyksemme naisten poliittisen tietoisuuden lisäämiseksi ja vetää heidät mukaamme toimintaan. Edellä selostettu tutkimus osoittaa, miten tärkeää työmme on.

Toivon, että mietitte näitä ajatuksia. Esitän lämpimät kiitokseni Sosialidemokraattisten Naisten Kansainvälisen Neuvoston ja pohjoismaiden sisarjärjestöjen puolesta kutsusta kongressiinne ja toivotan sille mitä parhaita menestystä!»

Puheenjohtaja Sylvi Siltanen kiitti kaikkia, jotka esittivät kokoukselle tervehdyksen. Erityisen kiitoksen hän osoitti Anna Rudlingille, joka osan tervehdyksestään esitti suomenkielellä. Siltanen mainitsi mm., että liiton vastaisessa toiminnassa pyritään ottamaan huomioon tervehdyksissä esille tulleet ajatukset.

Kirjallisen tervehdyksen olivat kokoukselle lähettäneet seuraavien maiden sisarjärjestöt: Tanskan, Englannin, Länsi-Saksan, Itävallan, Luxemburgin, Belgian, Sveitsin ja Italian sosialidemokraattiset naiset.

Kokousedustajien valtuuksien hyväksyminen

Puheenjohtaja ilmoitti, että edustajavaltuuksien hyväksymiseen kuuluvana asiana suoritetaan nimenhuuto, jonka suorittaa sihteeri.

Nimenhuudon jälkeen luettiin valtakirjojen tarkastajien seuraavansisältöinen lausunto:

»Olemme liittotoimikunnan nimeäminä valtakirjojen tarkastajina tarkastaneet huhtikuun 15—16 päivänä kokoontuvan Sos.-dem. Naisten Keskusliiton V edustajakokouksen edustajien valtakirjat ja todenneet ne asianmukaisiksi ja allekirjoituksilla varmennetuiksi.

Ehdotamme, että kaikille niille edustajille, joiden valtakirjat ovat saapuneet liiton toimistoon sääntöjen määräämänä aikana, myönnetään täydet edustajavaltuudet tai heidän varaedustajilleen, mikäli varsinainen ei ole

voinut saapua kokoukseen. Sääntöjen mukaan tässä kokouksessa ovat puhe- ja esitysoikeutettuja liittoneuvoston varsinaiset ja lisäjäsenet, liittotoimikunnan jäsenet, Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen edustaja ja liiton toimihenkilöt.

Edellä mainitun lisäksi ehdotamme puheoikeuden myöntämistä niille liittotoimikunnan alaisten jaostojen ja työryhmien puheenjohtajille, joilla sääntöjen mukaan ei näitä oikeuksia muussa ominaisuudessa olisi. Esitysoikeus on vain niillä henkilöillä, joille se liiton sääntöjen mukaan kuuluu. Läsnaolo-oikeutta ehdotamme kaikille kokousta seuraamaan saapuneille sosialidemokraattisen puolueen jäsenille ja lehdistön edustajille.

Helsingissä huhtikuun 13 päivänä 1972

Sinikka Luja-Vepsä

Taimi

Rinne-Virolainen»

Sihteeri ilmoitti, että jälkeensä ovat valtakirjoja toimittaneet seuraavat liiton jäsenjärjestöt: Karhulan Läntinen Sos.-dem. Naisyhdistys, Kontiolahden T.y:n naisjaosto, Outokummun T.y:n naisjaosto ja Pankakosken T.y:n naisjaosto. Valtakirjojen tarkastajat ehdottavat edustajavaltuuksien hyväksymistä myös näiden järjestöjen edustajille.

Kokous päätti yksimielisesti myöntää edustajavaltuudet edellä luetelluille järjestöille.

Puheenjohtaja totesi, että valtakirjojen tarkastajien lausunto ja edustajavaltuuksien hyväksyminen on loppuun käsitelty.

Kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen

Puheenjohtaja selosti, miten edustajakokous on liiton sääntöjen mukaan kutsuttava koolle ja luki kokouskutsun, joka oli julkaistu Suomen Sosialidemokraatissa syyskuun 12. päivänä 1971. Kutsu oli seuraava: »Kutsu Sos.-dem. Naisten Keskusliiton viidenteen edustajakokoukseen. Sos.-dem. Naisten Keskusliiton edustajakokous pidetään huhtikuun 15—16 päivinä 1972 Helsingissä, Helsingin Työväentalon juhlasalissa alkaen ensimmäisenä kokouspäivänä klo 11. Jokainen keskusliiton jäsenjärjestö on oikeutettu lähettämään edustajakokoukseen yhden edustajan kutakin jäsenmääränsä alkavaa 100-lukua kohden, kuitenkin enintään neljä edustajaa. Edustus määräytyy edustajakokousta edeltäneen vuoden jälkimmäiseltä vuosipuoliskolta keskusliitolle suoritetun liittoverotilityksen perusteella. Jokaisella järjestöllä on oikeus tehdä edustajakokoukselle esityksiä, jotka on lähetettävä liittotoimikunnalle joulukuun loppuun 1971 mennessä. Kokouksessa käsitellään sääntöjen määräämät ja esityslistassa mainittavat asiat.

Helsingissä syyskuun 12 päivänä 1971. Sos.-dem. Naisten Keskusliiton liittotoimikunta.»

Kun kenelläkään ei ollut huomauttamista kokouksen koolle kutsumista vastaan, todettiin kokous päätösvaltaiseksi.

Sos.-dem. Naisten Keskusliiton V edustajakokouksen osanottajat

Helsingin piiri

H:gin Sos.-dem. Keskusteluseuran naisj. Sirkka Vuorela
 H:gin Sos.-dem. Naisyhdistys Helvi Lindblom, Mirjam Majava
 H:gin Sos.-dem. Ty:n naisj. Meeri Marjanen
 H:gin Taloustyöntekijäin Yhdistys Lyyli Lehtinen
 Herttoniemen Sos.-dem. Yhd. naisj. Ritva Veijonen
 Karjalan Sos.-dem. Naiset Hilja Kopponen
 Kelkkalan Ty naisj. Lempi Karkulahti
 Käpylän Sos.-dem. Naisyhdistys Laila Leskinen
 Myllypuron Sosialidemokraatit naisj. Martta Väyrynen
 Pihlajamäen Sosialidemokraatit naisj. Annikki Turunen
 Pohjois-Haagan Sos.-dem. Yhd. naisj. Aila Syrjänen
 Puistolan Sos.-dem. Ty naisj. Pirkko Virtanen
 Pukinmäen Sos.-dem. Yhd. naisj. Hanna Ahonen
 Raittiusväen Sos.-dem. Yhd. naisj. Terttu Huotari
 Roihuvuoren Sos.-dem. Naiset Anja Nyroos
 Töölön Sos.-dem. Yhd. naisj. Kerttu Helander
 Vallilan Seudun Sos.-dem Naiset Maire Lindholm
 Vallilan Sos.-dem. Ty naisj. Piinu Collanus
 Valtion Viran- ja toimenhaltijain H:gin Sos.-dem. Yhd. naisj. Bertta Eronen

Hämeen et. piiri

Forssan Ty naisj. Anneli Maunula
 Hämeenlinnan Ty naisj. Ester Heinonen
 Idänpään Ty naisj. Sisko Viljakainen
 Kylmäkosken Ty naisj. Anna Partell
 Lahden Sos.-dem. Naisyhdistys Liisa Survonen, Aino Peura
 Nastolan Sos.-dem. Yhd. naisj. Eila Asp
 Oitin Ty naisj. Elsa Virtanen
 Riihimäen Seudun Sos.-dem. Naiset Else Lehmonen
 Riihimäen Ty naisj. Kyllikki Vallin
 Toijalan Ty naisj. Kyllikki Sakala
 Turengin Ty naisj. Mirja Lohiniemi
 Uudenkylän Ty naisj. Helvi Sillanmäki
 Valkeakosken Ty naisj. Mirjam Patojoki, Eleonora Rautia
 Viialan Ty naisj. Lyyli Hautamäki

Pohjois-Hämeen piiri

Kalevan Sos.-demokraatit naisj. Elsa Nieminen
Kangasalan kk:n Ty naisj. Aira Riikonen
Lempäälän Ty naisj. Aili Perälä
Messukylän Sos.-dem. Naisyhdistys Aili Salomaa
Mäntän Ty naisj. Aune Pohja
Nokien Ty naisj. Ester Eramo
Pispalan Sos.-dem. Ty naisj. Sanni Virta
Ruoveden kk:n Sos.-dem. Ty naisj. Anneli Kytöniemi
Sääksjärven Sos.-dem. Yhd. naisj. Terttu Peltomäki
T:reen Kunnallisväen Sos.-dem. Yhd. naisj. Helny Koistinen
T:reen Sos.-dem. Klubi naisj. Hulda Hyötynen
T:reen Sos.-demokraattiset Naiset Kirsti Strömberg
T:reen Sos.-dem. Naisyhdistys Elsa Kolinen, Helmi Leponiemi
Trreen Sos.-dem. Toveriseura naisj. Mirjami Keinänen
Uudenkylän Ty »Toverit» naisj. Anna Hauru
Vuohijoen Ty naisj. Liisa Niemi
Ylöjärven pohj. Sos.-dem. Yhd. naisj. Anni Toimela

Joensuun piiri

Kontiolahden Ty naisj. Kerttu Turunen
Lieksan Sos.-dem. naisosasto Maire Ryytänen
Nurmeksien Sos.-dem. Ty naisj. Asta Nissinen
Outokummun Sos.-dem. Yhd. naisj. Siviä Turunen
Pankakosken Sos.-dem. Yhd. naisj. Ella Vatanen
Tohmajärven Kemien Ty naisj. Kaarina Malinen
Uimaharjun Sos.-dem. Ty naisj. Elna Sarkkinen

Keski-Suomen piiri

Haapamäen Ty naisj. Helvi Ohra-aho
Jyväskylän kaupungin Sos.-dem. Naisten Kerho Ida Minkkinen
Jämsän Ty naisj. Irma Saarela
Jämsänkosken Ty naisj. Tarja Koskinen
Järvenkylän Ty naisj. Eila Salonen
Keski-Palokan Ty naisj. Leena Paatelainen
Keuruun Sos.-dem. Naisyhdistys Raija Jämsén
Kinkomaan Sos.-dem. Ty naisj. Ellen Lehtonen
Kypärämäen Ty naisj. Eila Sironen
Liestuoreen Ty naisj. Toini Lindberg
Multian Ty naisj. Maija Laajanaho

Saarijärven Ty naisj. Sinikka Majamäki
 Suolahden Sos.-dem. Naisyhdistys Kaino Kurvinen
 Säynätsalon Ty naisj. Annikki Tuominen
 Tikkakosken Sos.-dem. Ty naisj. Elli Makkula
 Uuraisten KK Sos.-dem. Ty naisj. Lempi Lappi
 Vaajakosken Sosialidemokraatit naisj. Martta Heikkinen
 Viitasaaren Ty naisj. Elsa Pasanen
 Äänekosken Ty naisj. Hanna Sorri, Elvi Blåberg

Kuopion piiri

Harjamäen Sos.-dem. Yhd. naisj. Marja Kauhanen
 Iisalmen Sos.-dem. Ty naisj. Sirkka Vihersola
 Iisveden Sos.-dem. Ty naisj. Aune Jämsén
 Karttulan Sos.-dem. Ty naisj. Raili Jaakkonen
 Keiteleen Sos.-dem. Ty naisj. Milja Nenonen
 Kuopion Sos.-dem. Naisyhdistys Vuokko Raatikainen
 Kuopion Sos.-dem. Ty naisj. Kaija Kröger
 Lapinlahden kk Sos.-dem. Ty naisj. Raisa Inkinen
 Lutilan Sos.-dem. Ty naisj. Lydia Frondelius
 Maaningan Sos.-dem. Naisyhdistys Hilka Räsänen
 Suonenjoen Sos.-dem. Ty naisj. Helmi Lappalainen
 Varkauden Ty naisj. Helena Solehmainen

Kymen piiri

Anjalan Sos.-dem. Ty naisj. Hilka Metsälä
 Haminan Sos.-dem. Naisyhdistys Hellin Nevalainen
 Inkeröiden Sos.-dem. Naisyhdistys Klaara Tykkö, Linnea Hyvärinen
 Karhulan länt. Sos.-dem. Naisyhdistys Sirkka Kotola, Sirkka-Liisa Frilander
 Karhulan Sos.-dem. Ty naisj. Sylva Horttanainen
 Kotkan Sos.-dem. Naisyhdistys Martta Lumme, Sirkka Pöntinen, Hellin Laakso
 Kouvolan Ty naisj. Pirkko Pohjantähti
 Kuusankosken Sos.-dem. Naisyhdistys Aura Virtanen, Maila Peltola
 Kymintehtaan Sos.-dem. Naisyhdistys Claire Aartelo, Aili Väre, Esteri Humalisto
 Länsi-Kotkan Sos.-dem. Ty naisj. Lilja Immonen
 Metsolan Sos.-dem. Ty naisj. Aili Matilainen
 Neuvottoman Ty naisj. Sanni Mäkelä
 Otsolan Sosialidemokraatit naisj. Vuokko Katainen
 Popinniemen Sos.-dem. Naisyhdistys Elli Aronen, Anna-Liisa Pelanne

Pyhtään Sos.-dem. Naisyhdistys Terttu Rajatalo
 Summan Ty naisj. Paula Porkka
 Tiutisen Sos.-dem. Naisyhdistys Meeri Sandberg
 Voikkaan Sos.-dem. Naisyhdistys Lempi Rauha Nurminen, Eila Hirvonen

Lapin piiri

Ivalon Sos.-dem. Ty naisj. Tuulikki Sverloff
 Karihaaran Sos.-dem. Ty naisj. Tyyne Arvila
 Kemijärven Sos.-dem. Ty naisj. Martta Puurunen
 Kemin Sos.-dem. Naisyhdistys Martta Koivunen
 Rovaniemen Sos.-dem. Ty naisj. Hellin Väyrynen
 Tornion Sosialidemokraatit naisj. Toini Pelttari
 Veitsiluodon Sos.-dem. Ty naisj. Eila Kallioniemi

Mikkelin piiri

Anttolan Ty naisj. Liisa Rasa
 Heinolan kaupungin Sos.-dem. Ty naisj. Pirkko Torvikoski
 Mikkelin Ty naisj. Rauha Airas
 Mikkelin Urheiluväen Sos.-dem. Yhd. naisj. Maire Haapasalo
 Mäntyharjun Sos.-dem. Yhd. naisj. Irja Kupiainen
 Pieksämäen Sos.-dem. Yhd. naisj. Irja Oranen
 Savonlinnan Sos.-dem. Naisyhdistys Maija Rajantie, Kaino Valjus

Oulun piiri

Iin Sosialidemokraatit naisj. Lyyli Päckilä
 Kajaanin Sos.-dem. Ty naisj. Alli Suominen
 Kuusamon Sos.-dem. Ty naisj. Mandi Klemetti
 Martinniemen Sos.-dem. Ty naisj. Annikki Pajari
 Muhoksen seudun Sos.-dem. Ty naisj. Maija-Liisa Ruuska
 Otanmäen Sos.-dem. Ty naisj. Rauha Oja
 Oulaisten Sos.-dem. Ty naisj. Ulla Kemi
 Oulun Sos.-dem. Naisyhdistys Irja Toppinen
 Pateniemen Sos.-dem. Ty naisj. Mirjam Hernetkoski
 Piippolan Ty naisj. Anneli Aho
 Raahen Sos.-dem. Ty naisj. Hellevi Tuohimaa
 Taivalkosken Sos.-dem. Ty naisj. Maija-Liisa Vääräniemi
 Toppilan Ty naisj. Terttu Niemelin
 Ylivieskan Sos.-dem. Naiset Anna Ojakangas

Saimaan piiri

Imatrankosken Sos.-dem. Naisyhdistys Laila Aarnola
 Joutsenon Sos.-dem. Ty naisj. Eeva Vepsäläinen
 Korvenkylän Ty naisj. Aino Suominen
 Lappeenrannan Ty naisj. Aino Kosonen, Liisa Pyysing
 Lauritsalan Sos.-dem. Ty naisj. Anna Möttö, Irja Methér
 Parkkarilan Sos.-dem. Ty naisj. Ida Salo
 Rasilan Sos.-dem. Ty naisj. Vieno Suikki
 Simpeleen Sos.-dem. Naisyhdistys Tellervo Nenonen
 Tainionkosken Sos.-dem. Naisyhdistys Aili Duncker, Rosa Öhrbom
 Vuoksenniskan Sos.-dem. Naisyhdistys Arja Mönkäre, Saimi Ryhänen,
 Rauni Karppinen

Satakunnan piiri

Euran Ty naisj. Alma Rosendahl
 Hankkarin Sosialidemokraatit naisj. Pirkko Muurinen
 Harjavallan kauppalan Sos.-dem. Naisyhd. Aino Kortelainen
 Harjavallan Sos.-dem. Ty »Yritys» naisj. Sylvi Savolainen
 Kankaanpään Ty naisj. Irja Pyysalo
 Kauttuan Sos.-dem. Ty naisj. Veera Kosunen
 Kiukaisten Ty naisj. Hilikka Mattila
 Lapin Tl. Ty naisj. Mia Rantanen
 Meri-Porin Sos.-dem. Yhd. naisj. Kaarina Suni
 Noormarkun Ty naisj. Ritva Juntunen
 Porin Sos.-dem. Naisyhdistys Aino Hahlman, Eila Wahlström
 Rauman Sos.-dem. Naisyhdistys Hilda Santonen
 Rauman Ty naisj. Kirsti Korpiluoma
 Ruosniemen Ty naisj. Eeva Kulola
 Toejoen Sos.-dem. Naisyhdistys Saara Vuorenpää
 Uotilan Sos.-dem. Naisyhdistys Aini Saarinen
 Uudenkoiviston Sos.-dem. Naisyhdistys Eila Keidas
 Vammalan Sos.-dem. Yhd. naisj. Kirsti Ollisbacka
 Vanhankoiviston Ty naisj. Lahja Inberg
 Vanhankylän Ty naisj. Liisa Raita

Turun piiri

Kurjenmäen ja Vasaramäen Sos.-dem. Yhd. naisj. Ritva Lehtonen
 Kärsämäen Sos.-dem. Yhd. naisj. Fanny Paven
 Mynämäen Sos.-dem. Ty naisj. Hilikka Orava
 Nummenmäen Sos.-dem. Yhd. naisj. Hilppa Kolehmainen

Salon Sos.-dem. Ty naisj. Irja Niinivirta
Turun Akateeminen Sos.-dem. Yhd. naisj. Vuokko Meronen
Turun Karjalaisten Sos.-dem. Yhd. naisj. Alli Lankinen
Turun Kunnantyöntekijäin Sos.-dem. Yhd. naisj. Bertta Wink
Turun Sos.-dem. Kilta naisj. Hilikka Kivinen
Turun Sos.-dem. Naisyhdistys Ritva Grönlund
Turun Urheiluväen Sosialistiseuran naisj. Salli Ruokonen
Uskelan Ty naisj. Aili Nurmi

Uudenmaan piiri

Espoon Nuuksion Ty naisj. Irene Gulin
Etelä-Espoon Sos.-dem. Ty naisj. Hilda Lilja
Hyvinkäänkylän Ty naisj. Helena Lahti
Hyvinkään rautatiel. Sos.-dem. Yhd. naisj. Mirja Luukkonen
Hyvinkään Sos.-dem. Kerho naisj. Marja Virtanen
Hyvinkään Sos.-dem. Naisyhdistys Kaija Pinnioja
Itä-Hakkilan Sos.-dem. Yhd. naisj. Ilta Syrjänen
Jokelan Ty naisj. Hilikka Niemi
Järvenpään Ty naisj. Hellä Niinikoski, Lempi Lunden
Kara- ja Viherkallion Sos.-dem. Kilta naisj. Terttu Kallioja
Karkkilan Ty naisj. Tuulikki Karjalainen
Kauklahden Sos.-dem. Yhd. naisj. Aili Lahtinen
Keravan Ty naisj. Sanni Hiltunen
Keski-Espoon Sos.-dem. Yhd. naisj. Margit Loiske
Korson Sos.-dem. Naisyhdistys Elisabet Järvinen
Korson Sos.-dem. Ty naisj. Kaisu Myyrä
Koskenmäen Ty naisj. Anna-Liisa Sallinen
Laajalahden Sos.-dem. Yhd. naisj. Eila Rasimus
Leppävaaran Sos.-dem. Naisten Kerho Ruth Airaksinen
Leppävaaran Sos.-dem. Ty naisj. Anni Järvinen
Lohjan Ty naisj. Maila Yli vuori
Mäntsälän Sos.-dem. Ty naisj. Airi Willberg
Nummelan Ty naisj. »Elo» Kerttu Lusenius
Ojakkalan Ty »Alku» naisj. Sirkka Lit ja
Rajakylän Sos.-dem. Yhd. naisj. Martta Hovi
Rekolan Ty naisj. Lempi Kortman
Simonkylän Kilta-Kaisat Maria Korhonen
Tapiolan Sos.-dem. Kerho naisj. Liisa-Maria Jatkola
Tikkurilan Ty naisj. Terttu Seitovirta
Virkkalan Ty naisj. Helky Kallio

Vaasan piiri

Ilmajoen Ty naisj. Airi Koskimäki
 Jalasjärven Sos.-dem. Ty naisj. Sylvi Vierikko
 Kokkolan Sos.-dem. Keskusteluseuran naisj. Veera Hakala
 Laihian Sos.-dem. Ty naisj. Edit Mäki-Uuro
 Lapuan Ty naisj. Laina Haapasaari
 Pietarsaaren Sos.-dem. Ty naisj. Irma-Liisa Mäenpää
 Itänummen Sos.-dem. Ty naisj. Kaarin Virtanen
 Seinäjoen Sos.-dem. Naisyhdistys Aino Tenkula
 Seinäjoen Sosialidemokraatit naisj. Helvi Tikkaola
 Vaasan Sos.-dem. Toveriseuran naisj. Orvokki Männistö
 Vaasan Ty naisj. Sylvia Sillanpää

Kokousedustajia oli läsnä 272 edustajaa. Heidän lisäksi liittotoimikunnan, liittoneuvoston, piiritoimikuntien ja kokoukseen kutsuttujen järjestöjen edustajia 56 henkilöä.

Keskusliiton toimitsijoista olivat kokouksessa Taimi Rinne-Virolainen, Enni Sokka, Mirja Laakso ja Helga Niemi. Toimittajista olivat paikalla TST:n ja Demarin edustajat.

Edustajakokousta seuraamaan oli saapunut varaedustajia ja asioista kiinnostuneita puolueen jäseniä 85 henkeä. Osanottajien määrä oli yhteensä 422.

Tämän jälkeen kuultiin puoluesihteerin Kalevi Sorsan esittämä tilannekatsaus, jossa hän esitti mm. seuraavaa: »Esitän kokouksellenne sosialidemokraattisen puolueen tervehdyksen ja kiitoksen siitä työstä, jota Sos.-dem. Naisten Keskusliitto on tänä edustajakokouskautena tehnyt sosialidemokratian hyväksi.

Sosialidemokratian tehtävät tänään yhteiskunnassamme muodostuvat yhä suuremmiksi. Tämä taas johtuu siitä, että tämä meidän yhteiskunnallinen liikkeemme on kokemassa poikkeuksellisen voimakasta nousun ja kasvun kautta. Se näkyy selvästi ulospäin. Meidän vaalituloksemme, niin valtiollisissa vaaleissa kuin vaaleissa, joita on suoritettu tärkeissä yhteiskunnallisissa järjestöissä, erityisesti ammattiyhdistysliikkeen piirissä, mutta myös osuuskauppaliikkeen piirissä, ovat jatkuvasti ja selvästi osoittaneet voiman kasvua. Niinpä puolueen vaalitulos viime eduskuntavaaleissa oli äänimäärältään suurempi kuin koskaan aikaisemmin puolueen historiassa. Mutta me, jotka toimimme puolueen sisässä, tiedämme, että kenties vieläkin tärkeämpää kasvua tapahtuu juuri puolueen omissa järjestöissä. Sitä tapahtuu määrällisesti, se näkyy esim. seuraavan puoluekokouksen edustajamäärän pohjana olevista jäsenluvuista. Kun viime puoluekokoukseen kolme vuotta sitten kokoonnuimme 54 000 maksavan jäsenen lähettämien edustajien voimin,

teemme sen tällä kertaa 74 000 jäsenen voimin. Se merkitsee, että tänä kolmivuotiskautena sosialidemokraattisen puolueen jäsenmäärä on kasvanut 37 prosenttia. Tämä määrällinen kasvu näkyy edelleenkin voimakkaana jatkuvan. Voimme olla täysin varmoja siitä, että tänä päivänä jo puolueella on yli 75 000 jäsentä.

Sama myönteinen kehitys on ollut havaittavissa myös siinä yleisessä ilmapiiirissä, joka puoluettamme leimaa. Voimme sanoa, että tänä päivänä sosialidemokratia on yhtenäisempi, kuin se on ollut aikoihin. Me koimme 50-luvun lopussa ja 60-luvun alussa erittäin vaikean sisäisen kriisikauden, joka johti puolueen hajoamiseen ja muihinkin hajoamisilmiöihin työväenliikkeen piirissä. Tänä päivänä tuon kauden seuraukset on pääosilta korjattu ja omasta puolestamme toivomme, että lähiaikoina, toivottavasti jo lähikuukausina, loputkin haavat saadaan parannetuiksi. Tänä kautena puolue on myös yleensä ottaen onnistuneesti tehnyt tilaa sisässään niille uusille nuorille voimille, jotka ovat tulleet ja jotka ovat tulossa keskuuteemme. Suurten ikäluokkien tulo suomalaiseen yhteiskuntaan vaikuttaviksi tekijöiksi tapahtui melkoisella ryminällä. Siitä olivat merkinä erilaiset levottomuudet ja kitkailmiöt koulumaailmassa, yliopistomaailmassa, työmaailmassa, ammattiyhdistysliikkeessä, mutta myöskin puolueissa, sillä nämä nuoret ihmiset, jotka poikkeuksellisen suurin joukoin viime vuosina tulivat täysi-ikäisiksi ja täysivaltaisiksi kansalaisiksi, eivät halunneet jäädä kuuntelemaan pelkästään vanhojen mielipiteitä ja monissa kohdin tapahtui yhteentörmäyksiä. Näitä yhteentörmäyksiä on tapahtunut myöskin meidän puolueessamme. Mutta yleisesti ottaen minun näkemykseni mukaan kriisikohta nyt on sivuutettu ja mukaan tulleet nuoret voimat tällä hetkellä erittäin positiivisella tavalla tuovat uutta verta sosialidemokratian riveihin.

Sosialidemokraattinen puolue on maassamme noussut sellaiseen asemaan, että sen eduskuntaryhmä esimerkiksi on 50 prosenttia suurempi seuraavaa eduskuntaryhmää ja kun samalla muiden puolueiden kohdalla on tapahtunut voimakasta pienentymistä ja hajaantumista, niin sosialidemokratia on noussut sitäkin selvemmin yhteiskuntamme johtavaksi voimaksi. Kun näin ei ole ollut aina ja kun varsinkin viime vuosikymmenien ajan yhteiskuntamme on johdettu porvarillisten puolueiden haluamaan suuntaan, erityisesti keskustapuolueen johdolla, niin tämän uuden asiointilan tunnustaminen ja käytännön johtopäätösten tekeminen siitä politiikasta on johtanut yhteentörmäyksiin ja jännitystiloihin. Ilmeisesti juuri tämä oli eräänä pohjimmaisena syynä sille, että viime syksynä jouduttiin eduskunnan hajoittamiseen ja uusiin vaaleihin. Sosialidemokraattisen puolueen sanalle ei tuolloin haluttu antaa sitä painoa, joka sille yhteiskunnassamme sen jäsenten vapaasta tahdosta kuuluu. Vaalit jälleen kerran osoittivat, että me olimme oikeassa, mutta siitä huolimatta vaaleja seuranneet poliittiset keskustelut

hallituksen muodostamisesta eivät johtaneet tulokseen ja ilmeisesti jälleen aivan samasta syystä kuin aikaisemmin syksyllä. Jouduttiin muodostamaan sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus. Me emme sitä toivoneet, mutta sillä on silti huomattava poliittinen merkitys. Se ensinnäkin osoittaa, että sosialidemokratia ja vain sosialidemokratia tämän päivän Suomessa pystyy avaamaan sen umpikujan, johon meidän politiikkamme oli joutunut. Tässäkin suhteessa siis sosialidemokratia on omaksunut voimiaan vastaavan vastuun yhteiskuntamme edelleen kehittämisestä.

Mutta toinenkin merkitys vähemmistöhallituksen muodostamisella epäilemättä on. Se nimittäin varmastikin ei ole pelkästään nähtävä erään umpikujan aukaisijana ja lyhyenä ilmiönä poliittisessa historiassa. Epäilemättä sitä on tarkasteltava myöskin eräänlaisena saranana, jonka varassa ovi avautuu uudelleen politiikkaan Suomessa. Meidän näkemyksemme mukaan näin alkavaa uutta poliittista kautta tulee voimakkaasti leimata sosialidemokratian tasa-arvon vaatimus. Me emme tähtää nykyisen hallituksen vakinaistamiseen. Hyvin tajuamme, että tehokkain hallitus toimii eduskunnan enemmistön varassa. Me emme myöskään tähtää sen kaltaiseen häikäilemättömään hegemonia-asemaan, joka 50-lukua ja 60-luvun alkua leimasi keskustapuolueen toimesta. Mutta näemme, että tämänkertainen hallitusratkaisu ennakoi tulevia ratkaisuja, joissa sosialidemokratian merkitys, sosialidemokraattiset ratkaisuehdotukset saavat sen painon, joka niille äänestäjien mielestä kuuluu. Tämä merkitsee automaattisesti, että sosialidemokratia nousee valtakunnallisella tasolla, mutta myöskin muualla yhteiskunnassamme entistä keskeisempään asemaan, koska se pystyy antamaan nykyaikaiset vastaukset nykyajan ihmisten ongelmiin. Tältä pohjalta meidän jokaisen mukana olevan vastuu ja tehtävät myöskin tästedes saavat entistäkin suuremman merkityksen. Meidän on taattava se, että se ydin, jonka varassa sosialidemokratian aate elää eli meidän järjestömme, jatkavat kasvuaan. Meidän on asetettava tavoitteeksi se, että seuraavaan puoluekokouksemme mennessä sosialidemokraattisella puolueella on 100 000 jäsentä. Mutta vain määrä ei ole tärkeä, tärkeätä on myös se, millaisia jäseniä meillä on. Se merkitsee sitä, että meidän on kunkin kohdallamme järjestöisämme tähdättävä ennen kaikkea valistustason, sosialidemokraattisen valistustason kohottamiseen. Tähän tähtää puolue ja siihen havaitsen ilokseni tähtäävän myöskin Sosialidemokraattisten Naisten Keskusliiton. Vain vankalle, aatteelliselle pohjalle ja vankalle sosialidemokratian ohjelmien tuntemuksen pohjalle voi rakentua toimintavalmius, iskuvalmius, jota nimenomaan poliittiselta järjestöltä vaaditaan ja juuri tämä toimintavalmiuden kehittäminen on kolmas tärkeä päämäärä tulevassa puolue toiminnassa. Meidän on oltava kykeneviä käytännön työhön ja keskusteluihin, niin omassa keskuudessa kuin vastustajienkin kanssa, meidän on kaikkien tiedettävä ja

osattava sanoa.

Kaikki tämä merkitsee myös sitä, että meidän on kehitettävä järjestö-rakennettamme. Tässäkin suhteessa havaitsin liittokokousalustusten jou-kossa ansiokkaan alustuksen siitä, millainen on naisten tehtävä järjestö-rakenteen kehittämistyössä. Sama järjestötoiminnan uudelleenarviointi sen perusyksiköltä myöten, joka kenties saattaa merkitä huomattaviakin uudis-tuksia, tulee leimaamaan myös puolue toimintaa seuraavan kolmivuotiskau-den aikana. Eräs osa siitä on tiedotustoiminnan kehittäminen. Olemme liian suuressa määrin antaneet kehityksen kulkea latuaan ja päätyneet siihen, että sosialidemokraattinen sanoma ei enää sen oman lehdistön kautta saa-vuta niin laajoja kansalaispiirejä, kuin puolueen voiman ja vaikutusvallan kannalta olisi luonnollista ja tarpeellista. Mutta sama tiedotuksen ongelma on meillä sisässämme. Meidän on yhdessä ponnisteltava, jotta sana kul-kisi, tieto kulkisi ja aloitteet kulkisivat järjestöjemme sisässä jäsenistöltä valitulle johdolle ja päinvastoin. Vain tällä tavoin puolue voi kokea itsensä yhdeksi voimakkaaksi yksiköksi ja me kukin osaksi tuota laajaa yhteisöä.

Toinen alue järjestötoiminnan rinnalla, johon meidän tulee ponnistuksiam-me tulevan kolmivuotiskauden aikana keskittää, on työme ohjelmointi. Tässähän me olemme valtakunnallisella tasolla uranuurtajia ja tälläkin ker-taa puoluekokous tulee käsittelemään 27 laajaa ohjelmaluonnosta. Mutta valtakunnallinen työ pelkästään ei riitä. On ilmeistä, että tämä toiminta, josta puolue on saanut hyviä kokemuksia, on ulotettava myöskin entistä suuremmassa määrässä erityisjärjestöihin sekä piirikunnalliselle ja kunnalli-selle tasolle. Näinhän tiedän tehdyn teidän liittonne kohdalla. Tämän keväi-set piirikokoukset useissa piireissä ovat käsitelleet maakunnallisia ohjelma-kokonaisuuksia. Puolueen vaali toimintaohjeet kunnallisvaaleja silmällä-pitäen tähtäävät siihen, että myös kunnallisjärjestöissä perustettaisiin täl-laisia kunnallispoliittista ohjelmaa suunnittelevia ryhmiä, niin kuin epäile-mättä monissa kunnissa ja kaupungeissa jo on tehtykin. Tämä toiminta siirtää periaatteemme ja ihanteemme suunnitellulla tavalla käytännön elä-mään. Tämä on hyvin tärkeätä, sillä käytännön elämän, käytännön poliitti-sen toimintamme sekä ihanteittemme ja tavoitteittemme välillä täytyy koko ajan olla elävä läheinen vuorovaikutussuhde, muussa tapauksessa emme ole sen luottamuksen arvoisia, jota yhä suuremmassa määrin olemme Suomen kansalta saaneet.

Eräs erityisalue vielä toiminnallemme tulee olemaan ammattiyhdistys-liike ja työpaikat yleensäkin. Kun ammattiyhdistysliike on eheytynyt ja sosialidemokraattinen poliittinen liike on eheytynyt, niin on tärkeätä, että näiden kahden kesken tästedes vallitsee rikkumaton yhteistyösuhde, sillä vain poliittisella toiminnalla toisaalta ja ammatillisella toiminnalla toisaalta voimme taata sen tasa-arvokehityksen, jota kummassakin liikkeessä olemme

työväenluokan edun nimessä ajamassa. Se merkitsee sitä, että meidän on saatava piiriimme entistä enemmän väkeä ammattiyhdistysliikkeen piiristä, jotta sosialidemokratia olisi läsnä siellä, mihin se erityisesti kuuluu, siis työpaikoilla. Naisilla on tärkeä osuutensa tässä sosialidemokraattisen kokonaisuuden rakennetyössä. Meidän näkemyksemme mukaan naisten tulisi olla mukana kaikkialla tasavertaisina meidän yhteiskunnassamme, ilman syrjimistä, mutta myös ilman erityisoikeuksia. Alustusvihkosista ilmenee, samoin kuin täällä käytetyistä puheenvuoroista, että me olemme vielä kaukana tästä asiaintilasta. On käyty periaatteellista keskustelua siitä, tarvitaanko naisten erillistä toimintaa, siihen on viitattu täälläkin, ja siitä varmasti keskustellaan tämän kokouksen aikana. Asia tietysti sietää perinpohjin selvittää. Mutta on kuitenkin eräs näkökohta, jonka muuan muistaakseni itämainen sananlasku ilmaisee siten, että ennen kuin voidaan ommella, on saatava neula lankaan. Käsittääkseni on niin, että niin kauan kun naiset ovat yhteiskunnassa alistettuja ja syrjittyjä, tarvitaan myöskin naisten erityistoimintaa, järjestäytynyttä toimintaa tämän asiaintilan korjaamiseksi. Kun tasa-arvo vallitsee, sitä ei enää tarvita. Tätä työtä tekee sosialidemokraattisten naisten keskusliitto, ja tämä näkökohta on sen erillisen toiminnan oikeus. I

Näissä merkeissä toivotan sosialidemokraattisen puolueen nimissä menestystä sosialidemokraattisten naisten toiminnalle suuren tasa-arvon aatteen sosialidemokratian hyväksi.»

Puheenjohtaja ilmoitti, että varsinaiseen pitempään keskusteluun ei ole tällä hetkellä tilaisuutta, mutta voidaan tehdä puoluesihteerin Sorsalle lyhyitä kysymyksiä.

Keskustelu

Ritva Grönlund esitti, että puolueen pitäisi ryhtyä nopeasti toimenpiteisiin naistoimitsijoiden palkkaamiseksi piirijärjestöihin. Hän totesi, että naisten keskuudessa on laaja kenttä puolueen jäsenmäärän nostamiseksi. Puhuja viittasi siihen, että puolueen jäsenmäärästä on ainoastaan 20 % naisia, vaikka on kuitenkin koko väestöstä yli 50 %. Kun yhdessäkään piirijärjestössä ei ole kokopäiväpalkkaista naistoimitsijaa, on perusteltua pyrkiä naistoimitsijoiden lisäämiseen.

**KOKOUKSEN JÄRJESTÄYTYMINEN **

Kokousvirkillijat

Liittotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti valittiin kokouksen puheenjohtajiksi Sylvi Siltanen, Helvi Lindblom, Aili Väre ja Elsa Kolinen. Sihteereiksi nimettiin liiton toimitsijat. Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Anja Nyroos,

Liisa-Maria Jatkola ja varalle Sanni Hiltunen ja Martta Väyrynen. Ääntenlaskijoiksi valittiin Liisa Survonon, Anneli Kytöniemi, Ellen Lehtonen, Vuokko Raatikainen ja Sylvia Sillanpää.

Valittiin seuraavat valiokunnat

Puheenjohtaja ilmoitti, että liittotoimikunta ehdottaa valittavaksi seuraavat valiokunnat: menettelytapavalioikunta, sosiaalipoliittinen, talouspoliittinen sekä opinto- ja järjestöasiain valioikunta. Järjestävään valioikuntaan ehdotetaan kokouksen puheenjohtajat ja sihteerit.

Menettelytapavalioikunta: Kokouksessa tehtiin ehdotus, että valioikunnan jäsenmäärää suurennettaisiin siitä, mitä liittotoimikunta ehdotti. Koeäänestyksen perusteella kuitenkin päätettiin, että valioikuntaan valitaan liittotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti kuusi jäsentä. Valituiksi tulivat ehdotuksen mukaan *Salli Ruokonen, Annikki Tuominen, Mirja Lohiniemi, Hellin Väyrynen, Maire Haapasalo, Rauha Oja* ja liittotoimikunnan edustajina *Sylvi Siltanen, Tyyne Paasivuori ja Helvi Saarinen*.

Sosiaalipoliittinen valioikunta: *Anna Ojakangas, Arja Mönkäre, Kirsti Korpiluoma, Elisabet Järvinen ja Sirkka Vuorela*. Liittotoimikunnan edustajina *Lyyli Aalto ja Sinikka Luja-Vepsä*.

Talouspoliittinen valioikunta: *Martta Lumme, Eila Wahlström, Bertta Vink, Elna Sarkkinen ja Tyyne Arvila*. Liittotoimikunnan edustajina *Margit Eskman ja Meeri Kalavainen*.

Opinto- ja järjestöasiain valioikunta: *Pirkko Torvikoski, Kaija Kröger, Terttu Niemelin, Paula Porkka ja Tellervo Nenonen*. Liittotoimikunnan edustajina *Pirkko Meriluoto, Helvi Saarinen ja Taimi Rinne-Virolainen*.

Hyväksyttiin puheenjohtajan esitys, että jokaisen valioikunnan puheenjohtajana toimisi listalla ensiksi mainittu henkilö.

Pöytäkirjanpainattaminen

Hyväksyttiin liittotoimikunnan esitys, jonka mukaan kokouksesta laaditaan päätöspöytäkirja, kuitenkin siten laajennettuna, että puheenvuorojen lyhennelmät sisältyvät pöytäkirjaan. Pöytäkirja lähetetään postiennakkona jäsenjärjestöille. Siitä peritään edustajakokoukskulujen peittämiseksi kaksi markkaa jäsentä kohden.

Esityslistan, kokoussääntöjen ja työohjelman hyväksyminen

Kokoussäännöt

1. Esitys- ja päätösvaltaisia ovat niiden sos.-dem. naisyhdistysten ja työväenyhdistysten naisjaostojen vakinaiset edustajat, jotka ovat suorittaneet

keskusliitolle kuuluvan liittoveron vuoden 1971 loppuun saakka. Varaedustaja käyttää äänioikeuttaan vakinaisen ollessa estyneenä.

2. Esitys- ja puheoikeus on liittotoimikunnan ja liittoneuvoston jäsenillä, sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsenillä, piiritoimikuntien edustajilla, liiton toimihenkilöillä ja niillä työryhmien jäsenillä, joilla ei liiton sääntöjen mukaan ole kokouksessa puhe- ja esitysoikeutta ja joille kokous nämä oikeudet myöntää.

3. Jokaisella äänioikeutetulla edustajalla on päätöksiä tehtäessä yksi ääni. Äänten mennessä tasan voittaa se kanta, johon toimiva kokouksen puheenjohtaja yhtyy. Vaaleissa ratkaisee arpa. Vaalit toimitetaan umpilipuin, ellei kokous yksimielisesti toisin päättä. Äänestykset toimitetaan nostamalla esiin kullekin edustajalle jaettu edustajakortti.

4. Puheenvuorot on pyydetävä kirjallisesti. Nimen lisäksi merkitään lapulle asia, mihin puheenvuoro halutaan. Puheenvuorot esitetään puhujapaikalta. Kokouspuheenvuoro saa kestää korkeintaan 10 minuuttia lukuunottamatta liittotoimikunnan esityksiin liittyviä alustavia puheenvuoroja.

5. Asia, jota ei ole mainittu edustajakokouksen esitysvihossa, ei voi tulla edustajakokouksen käsiteltäväksi, ellei se ole liittotoimikunnan esittämä tai ellei kokouksen päätösvaltainen enemmistö siihen suostu.

Esityslista

Esityslista hyväksyttiin painetussa esitysvihossa olevan ehdotuksen mukaisesti muilta osin, paitsi että liittotoimikunnan ehdotuksesta lisättiin puoluesihteerin Kalevi Sorsan poliittinen tilanneselostus kokouksen päätösvaltaisuuden toteamisen jälkeen ja Helsingin Sos.-dem. Keskusteluseuran naisjaoston esityksen käsittely aiheesta »Valvontaa julkiseen kulutukseen» kohtaan 31 b.

Työohjelma

Lauantaina huhtikuun 15 pnä

klo 11.00	Avajaismusiikkia: Helsingin Työväen Orkesteri
	Kokouksen avaus: keskusliiton puheenjohtaja, kansanedustaja Sylvi Siltanen
	Poliittinen tilanne: puoluesihteerin Kalevi Sorsa
	Asioiden käsittelyä
» 14.00—15.30	Lounastauko
» 15.30—18.30	Asioiden käsittelyä •

Sunnuntaina huhtikuun 16 p:nä

- klo 9.00 Nuorten Kotkain lauluesitys
 » 9.15—12.00 Asioiden käsittelyä
 » 12.00—14.30 Lounastauko
 » 14.30—16.30 Asioiden käsittelyä
 » 16.30 Kokouksen päättäminen

KESKUSLIITON TOIMINTAKERTOMUKSET vv. 1969, 1970, 1971
 (esitysvihossa siv. 4—42)

Keskustelua

Mirjam Majava kiinnitti puheenvuorossaan huomiota siihen, että vuodelta 1969 laaditussa toimintakertomuksessa kansainvälisen tilanteen tarkastelussa mennään liian rohkeasti yksityiskohtiin. Hän ilmoitti, että asiasta on keskusteltu Helsingin Sos.-dem. Naisyhdistyksessä, ja esitti, että kohta siirrettäisiin menettelytapavaliokunnan harkittavaksi, mitä paperille jätetään ja mitä poistetaan.

Taimi Rinne-Virolainen sanoi vastauspuheenvuorossaan, että on pidetty tärkeänä selostaa kansainvälisiä ja sisäpoliittisia tapahtumia liiton toimintakertomuksissa. Selostukset eivät ole niin laajoja kuin puolueen kertomuksissa. Kaikki liiton toimintakertomukset, jotka ovat nyt käsiteltävinä, on hyväksytty puolueen puolesta.

Kun asian lähettämistä menettelytapavaliokunnalle ei kannatettu, jatkettiin yksityiskohtaista käsittelyä.

Käsiteltiin toimintakertomus vuodelta 1970. Kertomuksen johdosta ei keskusteltu.

Vuoden 1971 toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä käyty keskustelu.

Hellin Väyrynen aloitti keskustelun kiinnittäen huomiota siihen, että liiton toimihenkilöiden lukumäärä vuosi vuodelta vähenee. Hän viittasi v. 1969 pidetyn edustajakokouksen päätökseen, joka edellytti liittotoimikuntaa ryhtymään toimenpiteisiin toimihenkilön palkkaamiseksi sihteerin avuksi. Lisäksi puhui tiedusteli, minkä takia liittotoimikunnan kokoukset ovat vähentyneet.

Sylvi Siltanen vastasi tiedusteluun ja sanoi liittotoimikunnan kiinnittäneen huomiota siihen, että liiton palvelukseen tarvittaisiin sekä sihteerin että toimistijatyövoimaa, mutta puolueen taloudellisen aseman takia ei ole tuloksiin päästy. Asiasta on tehty kirjallisia esityksiä puolue-toimikunnalle, mutta ei ole onnistuttu.

Liittotoimikunnan kokousten osalta Siltanen sanoi, että liittotoimikunta on valittu piirien tekemien ehdotusten pohjalta. Liittotoimikuntaan tulee yleensä valituksi jäseniä, joilla on monia muitakin tehtäviä, joten viime aikoina on ollut paljon kiireitä. Työvaliokunta on käsitellyt monia sellaisia kysymyksiä, jotka ovat kuuluneet ajankohtaiseen toimintaan. Henkilökuntakysymys on ollut koko liittokokouskauden kaikkein kipein ongelma, johon emme ole pystyneet saamaan korjausta.

Päätös

Toimintakertomukset kolmen edellisen vuoden ajalta hyväksyttiin.

Kokouksen sihteeri käytti puheenvuoron kokouksen käytännöllisiin asioihin liittyvistä kysymyksistä, jonka jälkeen pidettiin lounastauko.

Puheenjohtajan valinta

- *Sylvia Siltanen* käytti ensimmäisen puheenvuoron sanoen mm., että kun hän on siirtynyt toisiin tehtäviin ja on vakinaisesti Turussa, on puheenjohtajan tehtävä sieltä käsin vaikea hoitaa, joten hän joutuu jättämään tehtävänsä. Hän esitti kiitoksen hyvästä yhteistyöstä, joka on liitossa vallinnut. Siltanen sanoi, että on ollut rohkaisevaa työskennellä puheenjohtajan paikalla, kun on voinut luottaa jäsenistön tukeen. Siltanen viittasi siihen, että kaikki suuretkin tilaisuudet, joita on järjestetty, ovat olleet onnistuneita. Hän toivoi, että nyt valittavalle puheenjohtajalle muodostuu yhteistyö jäsenten kanssa yhtä miellyttäväksi kuin mitä se on hänellä ollut.

Martta Lumme sanoi puheenvuorossaan, että valitessamme liitolle puheenjohtajaa, on meidän kaikkien yhteinen toive löytää henkilö, joka pystyy täyttämään tämän vaativan tehtävän. Hän sanoi Kymen piirin kokousedustajien yksimielisesti päättäneen esittää, että liiton puheenjohtajaksi valittaisiin Meeri Kalavainen.

Paula Porkka kannatti lämpimin sanoin Meeri Kalavaisen ehdokkuutta.

Pirkko Torvikoski myös kannatti Kalavaista ja sanoi mm., että Heinolassa uskotaan luottamuksen liittoa kohtaan ja sen toiminnallisen linjan säilyvän, mikäli puheenjohtajaksi valitaan Meeri Kalavainen. Puhuja korosti myös sitä, että sekä puheenjohtaja että sihteeri ovat liitossa poliittisia johtajia aivan samalla tavoin kuin puolueessakin. Torvikoski ehdotti, että liiton sihteeriksi valittaisiin Sinikka Luja-Vepsä. Hän mainitsi, että sekä Kalavainen että Luja-Vepsä nauttivat Heinolassa yhdistysnaisten ja ammattiyhdistysliikkeessä toimivien tovereitten jakamatonta luottamusta.

Helmi Lappalainen kannatti puheenjohtajaksi Meeri Kalavaista.

Helena Solehmainen yhtyi kannatuspuheenvuoroihin ja sanoi, että asiasta on keskusteltu Kuopion Sos.-dem. Naispiirin kokouksessa. Niin piirikokouk-

sessä kuin myös Varkauden naisjaostossa on tultu siihen tulokseen, että puheenjohtajaksi pitäisi valita Meeri Kalavainen ja sihteeriksi Sinikka Luja-Vepsä.

Mirjam Majava sanoi, että Helsingin piirillä ei ole ketään erikoista puheenjohtajaehdokasta, mutta olemme saaneet valtuudet neuvotella täällä toisten kanssa. Kun ehdokkaita on vain yksi, niin voimme olla hänen takanaan. Puhuja ihmetteli, miten sihteerin tehtäviä ehdoti hoitaa kansanedustaja, kun kysymyksessä on kokopäivätyö. Hän ehdotti, että entinen sihteeri hoitaisi tehtäviä edelleenkin ja paikka julistettaisiin auki, jonka jälkeen liittoneuvosto suorittaisi valinnan.

Puheenjohtaja huomautti, että edellinen ehdotus on täysin sääntöjen vastainen. Keskusliiton säännöissä sanotaan, että sihteeri valitaan kokouksessa.

Maire Lindholm viittasi liiton sääntöihin ja sanoi, että sääntöjen 14 §:n mukaan sihteeri valitaan kokouksessa. Hän toivoi liittotoimikunnan ja liittoneuvoston kiinnittävän edellä mainittuun sääntöjen kohtaan huomiota ja toimimaan siten, että liittotoimikunta julistaa paikan avoimeksi ja liittoneuvosto suorittaa valinnan. Tällä tavoin päästäisiin asioissa eteenpäin, koska sihteerin paikalla olisi henkilö, joka siihen itse hakeutuu. Näin saataisiin myös terveellinen »verenkierto» naisliikkeeseemme.

Sylvi Siltanen muistutti, että liiton säännöt edellyttävät valintaa tässä kokouksessa. Millekään muulle elimelle sitä ei voida siirtää. Hän sanoi, että liiton pääsihteerin tehtävä on puheenjohtajan rinnalla toimia poliittisena johtajana. Monissa muissa puolueissa johto koostuu kansanedustajista, mikä merkitsee sitä, että kun johtohenkilöt ovat keskeisesti politiikassa mukana, lyö se leimansa järjestön koko toimintaan. Liitossa tarvitaan teknistä henkilökuntaa, mutta pääsihteerin tehtävä sopii kansanedustajan tehtäväksi. Ehdotus Sinikka Luja-Vepsän valitsemisesta sihteeriksi puolustaa näin ollen paikkaansa.

Hellin Väyrynen sanoi, että Lapin piirin naisjaoston kokouksessa ei otettu kantaa henkilökysymyksiin, vaan lähdettiin siitä, että kun tulemme tänne, määrittelemme kannanottomme keskusteltuamme toisten edustajien kanssa. Kun olemme nyt keskustelleet näistä kysymyksistä, olemme liiton puheenjohtajan suhteen Meeri Kalavaisen kannalla. Sihteerikysymyksen osalta olemme sitä mieltä, että kansanedustajatoimen ohella on vaikea hoitaa sihteerin tehtäviä, mutta jos se tapahtuu osapäiväisenä, on tietysti mahdollista niin järjestää. Toivomme, että Taimi Rinne-Virolainen säilytettäisiin liiton toimistossa työssä entiseen tapaan.

Kaija Pinnioja viittasi siihen, että puolueessa ovat sekä puheenjohtaja että sihteeri kansanedustajia, jopa tällä hetkellä ministereitä, joten kansanedustajan tehtävä ei ole este siihen, etteikö Sinikka Luja-Vepsää voitaisi valita sihteeriksi.

Taimi Rinne-Virolainen sanoi, ettei voinut tulla käyttämään puheenvuoroa ennenkuin hänen nimensä mainittiin sihteerikysymyksen yhteydessä. Hän ilmoitti, että asiasta on ennen edustajakokousta keskusteltu liittotoimikunnassa ja tultu siihen tulokseen, että mikäli kokous näyttää olevan myöntyväinen valitsemaan *Sinikka Luja-Vepsän* sihteeriksi, tulen minä kieltäytymään. Rinne-Virolainen kiitti hyvästä yhteistyöstä ja toivoi, että yhteydenpito tulevaisuudessakin jatkuisi jossakin muodossa. Tulevalle työlleni ei ole annettu nimikettä, mutta puolueen johdon taholta on kuitenkin sanottu, että »leipää riittää».

Ritva Lehtonen tähdensi puheenvuorossaan, että emme saisi tässä asiassa unohtaa inhimillisyyttä, jota niin kovasti kentällä ajamme. Emme saisi heittää vanhenevaa naista ulos työpaikasta, kun emme sitä hyväksy yleensä työmarkkinoilla. »Siinä tapauksessa asetun *Sinikka Luja-Vepsän* kannalle, jos *Taimi Rinne-Virolaiselle* todella taataan työtä ja leipää».

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja luetteli kirjallisesti jätetyt ehdotukset puheenjohtajaksi ja sihteeriksi: Keravan T.y:n naisjaosto ehdottaa puheenjohtajaksi *Meeri Kalavaisen*, Hyvinkään Sos.-dem. Naisyhdistys, Karkkilan T.y:n naisjaosto, Karakallion ja Viherkallion naisjaosto ehdottavat puheenjohtajaksi *Meeri Kalavaisen* ja sihteeriksi *Sinikka Luja-Vepsän*. Töölön Sos.-dem. Yhdistyksen naisjaosto ehdottaa puheenjohtajaksi *Kalavaisen* ja Vallilan Seudun Sos.-dem. Naiset ehdottaa puheenjohtajaksi *Edit Terästön*.

Asiat n:o 9 ja 10 lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Annikki Tuominen esitti menettelytapavaliokunnan ehdotuksen puheenjohtajaksi ja sihteeriksi. Menettelytapavaliokunta esitti yksimielisesti puheenjohtajaksi *Meeri Kalavaisen* ja samoin yksimielisesti sihteeriksi *Sinikka Luja-Vepsän*. Tuominen kiitti eroavaa liiton sihteerinä ja toivotti lämpimin sanoin onnea uudelle puheenjohtajalle ja sihteerille. Samalla hän osoitti kiitoksensa liittotoimikunnan jäsenelle *Helvi Saariselle* kansainvälisestä työstä.

Päätös

Keskusliiton puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti *Meeri Kalavainen* ja sihteeriksi myös yksimielisesti *Sinikka Luja-Vepsä*.

Meeri Kalavainen esitti kokoukselle kiitoksensa luottamuksesta sanoen mm. seuraavaa: »Kun te olette tässä edustajakokouksessa minulle antaneet erään työvelvoitteen, olen siitä hyvin liikuttunut.» Hän kiinnitti huomiota myös siihen, minkälaisista oli asennoituminen esim. sos.-dem. nuorisoliikkeessä vielä 1947. Sen jälkeen on paljon kaadettu rooliaitoja. Erityisesti *Kalavainen* tähdensi sitä, että nuorten pitäisi toimia nuorisoliitossa, hankkia siellä järjestökoulutus, osallistua toimintaan ja päätösten tekoon ja siir-

tyä sen kautta puolueloimintaan. Hän totesi myös sen, että puheenjohtajan rinnalla tarvitaan liiton johdossa vireästi toimivaa liittotoimikuntaa ja hyvin toimivaa liiton toimistoa.

Meeri Kalavainen kohdisti kiitoksen sanansa myös eroavalle puheenjohtajalle *Sylvi Siltaselle* hyvin suoritetusta työstä liiton puheenjohtajana ja muissa poliittisissa tehtävissä sekä toivotti menestystä maaherran virkatehtävien hoitamisessa.

Kymen Sos.-dem. Naispiirin puolesta ojennettiin valitulle puheenjohtajalle kukkavihko, jonka yhteydessä *Paula Porkka* esitti onnittelut naispiirijärjestön puolesta.

Sinikka Luja-Vepsä käytti puheenvuoron, jossa hän kiitti luottamuksesta ja sanoi tekevänsä sihteerinä parhaansa yhteistyössä liiton jäsenistön, liittotoimikunnan ja liiton toimiston henkilökunnan kanssa. Hän ojensi eroavalle sihteerille kukkakimpun ja kiitti kokouksen puolesta.

Liittotoimikunnan valinta

Lyyli Aalto ilmoitti kieltäytyvänsä ehdokkuudesta liittotoimikuntaan perustellen kieltäytymistään sillä, että liittotoimikuntaan pitäisi saada kentän edustajia eikä yksinomaan kansanedustajia. Hän toivoi, että Etelä-Hämeestä valittaisiin liittotoimikuntaan *Mirja Lohiniemi*. Saimaan piiristä esitettiin keskustelun aikana ehdokkaaksi liittotoimikuntaan *Gunnel Käkelä* ja Helsingin Sos.-dem. Naisyhdistyksestä *Marjatta Raunila* sekä *Maila Partanen*. *Mirjam Majava* esitti evästyksenä uudelle liittotoimikunnalle, että se ryhtyisi toimenpiteisiin liiton sääntöjen muuttamiseksi niin, että liittotoimikunta valitsee liitolle sihteerin eikä edustajakokous.

Liittotoimikunnan valinta lähetettiin menettelytapavaliokunnan käsiteltäväksi.

Liittoneuvoston varsinaiset jäsenet

Puheenjohtaja luetteli nimet, jotka on piirikokouksissa valittu liittoneuvostoon ja totesi, että sääntöjen mukaan edustajakokous vahvistaa valinnat.

Liittoneuvostoon tuli nimetyksi piireittäin seuraavat jäsenet (sulkeissa varajäsen):

Helsingin piiri: *Eila Vuokko* (*Maija-Liisa Larros*), Hämeen et.. *Kerttu Rantanen* (*Taimi Vehviläinen*), Hämeen pohj. *Liisa Oksanen* (*Linnea Kyrönpalo*), Pohjois-Karjalan *Ellen Sykkö* (*Siiri Heikkinen*), Keski-Suomen *Annikki Tuominen* (*Elvi Blåberg*), Kuopion *Edit Terästä* (*Kaija Kröger*), Kymen *A Ui Väre* (*Kaija Lahtinen*), Lapin *Martta Ristimäki* (*Eila Kemppainen*), Mikkelin. *Maija Rajantie* (*Maire Haapasalo*), Oulun *Annikki Pajari* (*Anna Ojakangas*), Saimaan *Kerttu Piispa* (*Vieno Suikki*), Satakunnan *Pirkko*

Valtonen (*Kirsti Korpiluoma*), Turun Ritva Grönlund (*Raila Haaranen*), Uudenmaan Laura Suominen (*Margit Loiske*) ja Vaasan Aino Tenkula (*Sylvia Sillanpää*).

Nimettiin ehdokkaat liittoneuvoston lisäjäseniksi

Puheenjohtaja luetteli henkilöt, joita oli kirjallisesti ehdotettu liittoneuvoston lisäjäseniksi.

Keskustelua

Asia Nissinen kiinnitti puheenvuorossaan huomiota siihen, että myös kehitysalueilta olisi saatava liittoneuvostoon edustaja. Hän ilmoitti, että Pohjois-Karjalan Sos.-dem. Piiri r.y:n naisjaosto ehdottaa liittoneuvoston lisäjäseneksi *Salme Kokon* ja varajäseneksi *Kerttu Lapin*. Myös muista piirijärjestöistä nimettiin ehdokkaita, joista osa oli jätetty jo kirjallisena.

Puheenjohtaja totesi, että asia käsitellään menettelytapavaliokunnassa ja sen jälkeen kokouksessa.

Nimettiin ehdokkaat liittotoimikuntaan

Nimettiin ehdokkaat liittotoimikuntaan. Asia lähetettiin menettelytapavaliokunnan käsiteltäväksi.

TOIMINTASUUNNITELMA

(esitysvihossa siv. 43—46)

Keskustelu

Taimi-Rinne-Virolainen käytti toimintasuunnitelmaa esittelevän puheenvuoron sanoen mm. seuraavaa:

»Esitysvihossa toimintasuunnitelman kohdalla jo mainitaankin, että meidän pitäisi tässä kokouksessa pyrkiä hahmottelemaan tärkeimmät toimintalinjat kolmeksi seuraavaksi vuodeksi. Uusi liittotoimikunta ja liittoneuvosto päättävät yksityiskohtaisista suunnitelmista kutakin toimintakautta varten.

Tässä kokouksessa on liittotoimikunnan esityksessä keskeisin pyrkimys tasa-arvoon poliittisen ja taloudellisen vallan käytössä. Tämä tavoite velvoittaa keskusliiton kaikkia jäseniä ja jäsenjärjestöjä lisäämään naisten vaikutusmahdollisuuksia poliittisessa päätöksenteossa.

Koulutus- ja kasvatustoiminta on saatava voittopuolisesti yhteiskunnallisia ja myös ajankohtaisia poliittisia asioita käsittäväksi. Opintokerhotöinnän tehostamisen avulla se on parhaiten mahdollista. Koulutustoimin-

nassa on pyrittävä läheiseen yhteistoimintaan TSL:n ja puolueen kanssa. Tällainen menettely on jo tämän talven aikana aloitettu. Puolueen koulutuspoliittinen ohjelma on suunniteltu siten, että viikon mittaisia kursseja pidettäisiin työväenliikkeen omissa opistoissa, lähinnä Voionmaan Opistossa, sekä viikonloppukursseja piireittäin ja myös perusjärjestöissä. Pitempien kurssien järjestelyistä vastaa TSL ja puolue ja muista piiri- ja kunnallisjärjestöt. Naisten mukaantulo näille kursseille olisi välttämätöntä. Keskusliiton taholta on oltu mukana koulutusta koskevissa suunnitteluissa ja todettu, että olisi taloudellisempaa ja käytännöllisempää saada osanottajiksi sekä miehiä että naisia samoille kursseille.

Tiedotustoiminta on eräs laiminlyödyimpiä lohkoja järjestötoiminnassamme. Tulevaisuudessa on pyrittävä siihen, että jokaisessa perusjärjestössä nimitetään tiedotussihteeri, jonka tehtäviin kuuluu toiminnasta tiedottaminen piiritoimikunnille ja keskusliitolle. Tiedonvälitys olisi saatava kulkemaan säännöllisesti perusjärjestöistä keskuselimiin ja päinvastoin. Sanomalehtiin kirjoittaminen on eräs tiedonvälityskeino niin jäsenille kuin jäsenistön ulkopuolisillekin. Edellytyksenä tietenkin on että sosialidemokraattisen lehdistön levikkinumerot saadaan kohoamaan.

Jäsenhankinta ja huolto ovat aina ajankohtaisia tehtäviä. Jos asetamme tavoitteeksi, että keskusliiton jokainen jäsen esim. ensi vuoden vaihteeseen mennessä hankkii yhden uuden jäsenen, tulisi se merkitsemään voiman kasvua järjestötoiminnassa puolella. Tällainen tavoite voidaan asettaa joka vuosi, eikä vaan tavoite, mutta velvoite jokaiselle jäsenelle. Jäsenhankinnasta ei ole mitään iloa, jos emme samanaikaisesti pidä huolta jäsenistämme. Hyvään jäsenhuoltoon kuuluu jatkuva yhteydenpito jäseniin suullisesti tai kirjallisesti. Asutuskeskuksissa etenkin jäsenmäärältään suurissa yhdistyksissä olisi kirjeen lähettäminen tulevista toimintatapahtumista aina silloin tällöin paikallaan. Jäsenmaksujen kanto voidaan ajoittaa esim. neljännesvuosittain. Luottamuksen osoittaminen kaikkia jäseniä kohtaan on yhdistystoiminnassa a ja o. Tehtävien jaossa löytyy useita kohteita, joiden yhteydessä voidaan osoittaa luottamusta. Edustustehtäviin, pitempiaikaisiin luottamustoimiin, johtokuntaan, kerho-ohjaajiksi jne. voidaan välillä vaihtaa henkilöitä eikä aina »entisiä» niin kuin usein tapahtuu. Ilman mitään korvausta tehtävään järjestötyöhön tarvitaan aatteellista innostusta. Monet joutuvat suorittamaan tehtävänsä vuodesta toiseen olosuhteiden pakosta, kun kukaan ei halua vaativimpiin puuhiin. Suurilla paikkakunnilla luottamustehtävien jaossa esiintyy myös pelkoa henkilökohtaisen arvovallan supistumisesta.

Joukkoomme kaivataan nuorta jäsenistöä. Viime aikoina on esim. opiskelijoiden piiristä jo jonkin verran tullutkin, mutta lisää kaivataan kaikista ammattiryhmistä perheenemäntiä myöten.

Ensi kesän syyspuolella meillä on täydellä höyryllä käynnissä kunnallisvaalitaistelu. Vaaliteemoissa tullaan kuntakohtaisten ohjelmien lisäksi kiinnittämään huomiota asuntopolitiikkaan, työllisyyteen, terveydenhuoltoon, lasten hoitoon vanhempien työssäoloaikana, kunnallislain uudistamiseen jne. Vaalivalistustyössä on henkilökohtainen työ tehokkainta. Vaalilento-lehtisiä tuskin tullaan käyttämään lainkaan, vaan pyritään muihin tehokkaampiin keinoihin hyvän tuloksen aikaansaamiseksi.

V. 1974 on presidentinvaalit ja E-osuusliikkeiden edustajiston vaalit. Ennen seuraavaa edustajakokousta aloitamme eduskuntavaalien valmistelun. On jo tässä yhteydessä syytä korostaa, että vaaleissa olisi hankittava ehdokkaiksi eri ikä- ja ammattiryhmien edustajia. Enempää nuoruus kuin vanhuuskaan ei ole yksinomaan valttia. Eduskunnan kokoonpanon pitäisi edustaa ikäänkuin läpileikkausta koko kansasta.

Aili Väre sanoi puheenvuorossa, että Kymen Sos.-dem. Naispiirin alueella on käsitelty liittotoimikunnan esitys toimintasuunnitelmaksi ja tultu siihen tulokseen, että se voidaan kokonaisuudessaan hyväksyä. Hän esitti kuitenkin toivomuksen, että kirjoittelu naisliikkeen tarpeellisuudesta tai tarpeettomuudesta pitäisi lopettaa, koska se ei millään tavoin edistä toimintaa. Puhuja viittasi puoluesihteerin Sorsan aiemmin käyttämään puheenvuoroon ja uskoi senkin osaltaan kannustavan aktiiviseen työhön toimintasuunnitelmassa olevien esitysten toteuttamiseksi seuraavana kolmivuotiskautena. Hän esitti Kymen piirin edustajien puolesta liittotoimikunnalle toivomuksen, että edustajakokouksen hyväksymistä päätöksistä tiedotetaan liiton jäsenjärjestöille, mitä on voitu toteuttaa ja minkälaisiin toimenpiteisiin esim. perusjärjestöjen esitykset ovat johtaneet.

Vuokko Meronen sanoi edustamassaan naisjaostossa todetun, että toimintasuunnitelmassa on otettu huomioon kaikki tärkeät lohkot. Puhuja kiinnitti lisäksi huomiota koulutuspolitiikkaan. Hän tähdensi mm. sitä, että olisi järjestettävä etenkin uusille ja nuorille jäsenille peruskoulutus ideologisissa ja muissa puoluetta koskeissa kysymyksissä, koska muutoin on vaikeaa ottaa kantaa asioihin seminaareissa tai muissa yhteyksissä. Edelleen Meronen korosti, että nuorille pitää antaa erilaisia tehtäviä ja osoittaa luottamusta, että he eivät jäisi passiivisiksi jäseniksi. Hän esitti Turun Akateemisen Sos.-dem. Yhdistyksen Naisjaoston kaksi seuraavaa ponsiehdotusta kokouksen käsiteltäviksi: »Sos.-dem. Naisten liittokokous edellyttää liittotoimikunnan kiinnittävän huomiota erikoisesti koulutuksen sisältöön. Ennen muuta tulee korostaa sosialismin ja työväenliikkeen historiallisen tehtävän osuutta edistyksellisenä ja yhteiskuntaa muuttavana voimana. Myös alat, joiden ei perinteisesti ole katsottu kuuluvan naisille, on otettava opetusohjelmaan.» — Toinen ponsi koski nuorten asemaa liitossa: »Liittokokous velvoittaa piirijärjestöjä ryhtymään toimenpiteisiin nuorten aktiivisesti toimivien

naisten toimintaedellytysten parantamiseksi. Heidän asiantuntemustaan ja tarmokkuuttaan voidaan käyttää hyväksi mm. erilaisissa luottamustehtävissä, työryhmissä ja kannanottoja laadittaessa.» Käytännön toimenpiteenä piti puhuja sitä, että piirijärjestöt perustaisivat koulutustyöryhmiä.

Ritva Lehtonen sanoi heidän naisjaostossaan kiinnitetyn huomiota toimintasuunnitelmassa siihen kohtaan, jossa todetaan, että naisten osallistuminen yhteiskunnalliseen ja poliittiseen päätöksentekoon on vähäistä. Hän totesi, että syy ei ole yksinomaan miehissä, vaan naisissa itsessään. Naisia ei saisi valita luottamustehtäviin sukupuolen takia. Naisten on mentävä itseensä ja hankittava tietoja. Puhuja piti valitettavana, että vaaleissa on vaikea saada listoille nuoria naisia. Hän kaipasi naisten kesken tässä asiassa enemmän yksituumaisuutta.

Lehtonen puhui myös eriarvoisuudesta työmarkkinoilla. Hän vertasi naisten asemaa raskaan ja kevyen metalliteollisuuden aloilla todeten, että Turussa Greithon-Wulganin telakalla on työntekijöistä enemmistö miehiä ja palkat yläkantissa, kun sitävastoin Salossa Saloran tehtailla on palkat alakantissa. Siellä on työvoiman valtaosa naisia. Lopuksi Lehtonen totesi, että toimintasuunnitelma on hyvä, kun se vaan pystytään toteuttamaan.

Mirjam Majava ilmoitti, että Helsingin Sos.-dem. Naisyhdistys esittää toimintasuunnitelman hyväksyttäväksi, mutta toivoo, että liittoneuvosto täsmentää yksityiskohdat. Liiton pitää täsmällisesti määritellä tehtävänsä.

Taimi Rinne-Virolainen sanoi, että naisjaostoja perustamalla ei ole alunperin ollut pyrkimys eriseuraisuuteen, vaan naisia on aina kehoitettu toimimaan yhdistyksissä yhdessä miesten kanssa. Tällöin naisilla on mahdollisuus osallistua päätöksentekoon ja tulla valituksi luottamustoimiin. Naisjaoston toiminnasta on monenlaista hyötyä, koska ne kokoontuvat useammin kuin tavanomaisesti työväenyhdistykset kerran kuussa kuukausikokoukseen. Naisten perusjärjestöissä on ollut kohtalaisen hyvin myös opintokerhoja, vaikka kerhotoiminnan lisäämiseksi tulee jatkuvasti työskennellä. Siitä huolimatta, että naisilla on omia järjestöjä, kuulumme kiinteästi puolueen kenttään ja jäsenyyteen. Keskusliiton jäseneksi ei pääse, ellei ole puolueen jäsen. Keskusliiton jäsenjärjestöjen tärkein tehtävä on kasvatustyö, mutta sen lisäksi on pyrittävä vaikuttamaan politiikkaan kunnallisella tasolla, eduskunnassa, puolueorganisaatiossa ja muissa julkisissa elimissä. Naisia ei vielä katsota tasa-arvoisiksi. Kun saavutamme sen vaiheen, että nainen on tasa-arvoinen työmarkkinoilla, puolue toiminnassa ja muissa julkisissa toiminnoissa, käy naisliikkeen olemassaolo tarpeettomaksi.

Paula Porkka esitti, että työväen taskukirjaan ja kalenteriin pitäisi saada naispiirijärjestöjen nimet ja virkailijoiden osoitteet ja puhelinnumerot.

Kun yleiskeskustelu toimintasuunnitelmasta päättyi, ilmoitti puheenjohtaja, että suunnitelmaan on jätetty muutosesityksiä, joten asia siirretään

järjestöasiain valiokunnalle.

Pirkko Torvikoski käytti puheenvuoron ennen kokouspäivän päättymistä ehdottaen, että keskusliiton pitkäaikaiselle työntekijälle *Ulla Suhoselle* lähetettäisiin kokouksesta tervehdys, koska hän on sairaalassa. Päätettiin lähettää kokouksen puolesta kukkia.

Kokouspäivä päättyi klo 18.30.

Toinen kokouspäivä

Ennen kokouksen alkua Nuoret Kotkat esittivät edustajakokoukselle laulutervehdyksen.

Varsinainen kokoustyö aloitettiin laulamalla Vala.

TOIMINTASUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN

Opinto- ja järjestöasiain valiokunnan puheenjohtaja *Pirkko Torvikoski* esitteli valiokunnan kannanotot yleiskeskustelussa esitettyihin ponsiehdotuksiin. Hän sanoi valiokunnan suosittlevan kokouksen hyväksyttäväksi Kymen Sos.-dem. Naispiirin esityksen siitä, että liiton perusjärjestöille tiedotetaan, mitä edustajakokouksen tekemistä päätöksistä on voitu toteuttaa.

Helsingin Sos.-dem. Naisyhdistyksen ponsiehdotus, joka kuuluu: »Sosialidemokraattisten Naisten Keskusliitto on yhteiskunnallinen liike. Sen on määriteltävä tehtävänsä täsmällisin tavoittein. Hyväksyessään toimintasuunnitelman, kokous siirtää sen liittoneuvostolle täydentämistä varten», ei saanut valiokunnassa kannatusta. Todettiin, että toimintasuunnitelmassa on jo sanottu sama asia.

Valiokunnan puheenjohtaja esitteli myös Turun Akateemisen Sos.-dem. Yhdistyksen naisjaoston ponsiehdotukset. Ensimmäisessä ehdotuksessa esitettiin, että koulutustoiminnassa tulee korostaa sosialismin teorian ja työväenliikkeen historian osuutta edistyksellisenä ja yhteiskuntaa muuttavana voimana. Koulutuksessa on otettava huomioon myös ne alat, jotka eivät ole perinteisesti kuuluneet naisten opetusohjelmiin. *Pirkko Torvikoski* ilmoitti valiokunnan yhtyvän esitykseen, mutta viittaa kuitenkin siihen, että asia on otettu huomioon liittotoimikunnan esityksessä.

Toisessa saman naisjaoston ponnassa vaaditaan piirijärjestöjä ryhtymään toimenpiteisiin nuorten jäsenten toimintaedellytysten parantamiseksi. Valiokunnan puheenjohtaja sanoi, että valiokunta päätyi yksimielisesti siihen, ettei liiton jäsenkuntaa voida luokitella erilaisiin ryhmiin. Valiokunta toteaa, että kaikki naiset, jotka hyväksyvät sosialidemokraattisen ajattelutavan, ovat tervetulleita mukaan toimintaan ikään, koulutusasteeseen tai asuinpaikkaan katsomatta.

Keskustelua

Mirjam Majava sanoi olevansa hämmästynyt siitä, että opinto- ja järjestö-asiaain valiokunta ei ottanut vakavasti Helsingin Sos.-dem. Naisyhdistyksen esitystä. Hän toivoi, että asia menisi kuitenkin suusanallisesti liittotoimikunnan ja liittoneuvoston jäsenten tietoon. Hän korosti, että lähivuosina tarvitaan määrätietoista ohjelmaa.

Päätös:

Toimintasuunnitelma hyväksyttiin liittotoimikunnan ja asiaa käsitelleen valiokunnan esittämässä muodossa.

LIITTOVERON SUURUUS

Keskustelua

Taimi Rinne-Virolainen ilmoitti liittotoimikunnan päättäneen esittää, että liittovero pidettäisiin entisen suuruisena eli 50 penniä jäsentä kohden vuodessa.

Päätös:

Liittotoimikunnan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti. Liittovero on seuraavan kolmivuotiskauden 50 penniä jäseneltä vuodessa.

TASA-ARVOON POLIITTISEN JA TALOUDELLISEN VALLAN
KÄYTÖSSÄ

(esitysvihossa siv. 47—60)

Keskustelua

Ritva Lehtonen sanoi kiinnittävänsä huomiota naisten osuuteen ja valtaan kuluttajapolitiikassa. Hän sanoi, että kuluttajan vaikutusmahdollisuudet siihen, mitä tuotetaan, ovat olemattomat. Kuluttajan mielipidettä ei oteta huomioon, sillä mallisuunnittelijat ja tukkuliikkeiden johtohenkilöt saavat kauppiaita ja kuluttajia kuulematta päättää, mitä tarjotaan. Puhuja oli sitä mieltä, että eivät myöskään poliittiset päätöksentekijät voi vaikuttaa tuotantoon, koska siitä päättävät suurten pääomien hallitsijat. Lehtonen sanoi, että kuluttajainsuojelu on ainoa asia, johon voidaan lainsäädäntöteitse vaikuttaa niin paljon kuin se on porvarillisen enemmistön vallitessa mahdollista. Hän toivoi, että asiaa tarkasteltaisiin syvällisemmin ja otettaisiin huomioon asetelma työvoimapääoma vastassa rahavalta. Puhuja piti hyvänä, että E-liike yrittää parhaansa mukaan toimia kuluttajien hyväksi.

Hulda Böhling esitteli niitä näkökohtia, jotka olivat esillä liittotoimikunnan nimeämässä kuluttajapoliittisessa työryhmässä silloin kun esitystä edustajakokoukselle valmisteltiin. Hän totesi, että viime aikoina on kuluttajapolitiikasta puhuttu miltei kaikissa yhteyksissä. Kuluttajapolitiikalla ei tarkoiteta yksinomaan ostamista, vaan se on laajentunut miltei jokaiselle inhimillisen elämän alalle. Tässä ohjelmassa, jonka liittotoimikunta on valmistellut kokouksen käsiteltäväksi, otetaan kantaa hyvin moniin kysymyksiin. Esityksessä osoitetaan numerotiedoilla mm. se, miten vähän naisilla on taloudellista valtaa. Ohjelma on myös sosialistinen esim. siinä mielessä, kun vaaditaan, että yhteiskunnan — kuntien ja valtion — on tehtävä enemmän työtä kuluttajapolitiikan ja kuluttajan hyväksi. On todettu, että kuluttajapoliittinen valistus tavoittaa vähiten niitä ihmisiä, joilla on pisin työpäivä, alhaisimmat palkat ja vähiten aikaa vapaisiin harrastuksiin.

Maamme kauppalainsäädäntö olisi pikaisesti uusittava, koska se on peräisin 1700-luvulta. Esityksessä todetaan, että hallitus tarvitsee joka vaiheessa valtuudet hintojen säännöstelyyn. Näiden valtuuksien pitää olla sellaisia, että ne suojelevat kuluttajaa.

Ohjelmassa otetaan kantaa myös liikennepulmiin ja asuntokysymykseen. Kotitalouslautakunnat pitäisi saada lakisääteisiksi, jotta niiden toimintaan saataisiin valtion apua. Kotitalouslautakuntien työssä pitäisi kiinnittää huomiota entistä enemmän kuluttajakysymyksiin. Pitäisi saada myös valituslautakuntia jokaiselle tärkeälle alalle, sillä nyt näitä on ainoastaan pesula- ja kosmeettisilla aloilla.

Vähittäiskaupan rakenne muuttuu nykyään voimakkaasti. Esitystä valmistellut työryhmä oli sitä mieltä, että sellaisilla paikkakunnilla, joissa kaupan pitäminen on kuluttajan kannalta välttämätöntä, olisi yhteiskunnan tuettava kaupan pitämistä.

Kuluttajapolitiikkaa ei ole työväenliikkeen piirissä aikaisemmin pidetty tärkeänä. Se on kuitenkin hyvinvointiajan ilmiö. Silloin tarjotaan ihmisille paljon sellaista, jota ei välttämättä tarvita. Böhling sanoi, että toivottavasti esityksestä syntyy vilkas keskustelu ja päästään toimenpiteisiin kuluttajapolitiikkaa koskevissa asioissa.

Anja Nyroos sanoi puuttuvansa kohtaan »Ammattiyhdistysliike ja tasa-arvo». Hän mainitsi mm., että Suomessa on allekirjoitettu samapalkkaisuussopimus v. 1962. Kymmenessä vuodessa on edetty sen verran, että vain joillakin aloilla on työehtosopimuksissa samapalkkaisuus toteutettu. Työehtosopimusten kautta ei päästä samapalkkaisuuteen, jos naisten ammatillinen järjestäytyminen on vain n. 38 %:n luokkaa. Puhuja piti hyvänä sitä, että samapalkkaisuuden toteuttamiseksi esityksessä vaaditaan valvontaa. Hän korosti myös työluokituksen merkitystä palkkapolitiikassa.

Mirjam Majava kiinnitti puheenvuorossaan huomiota E-liikkeen kulut-

tajavalitustoimintaan. Hän sanoi, että Kulutusosuuskuntien Keskusliiton palveluksessa on seitsemän konsulenttia, jotka pitävät erittäin hyviä ja sisältörikkaita kuluttajavalistuspäiviä. Majava esitti, että keskusliiton tulisi pyrkiä tiiviiseen yhteistoimintaan E-liikkeen kuluttajavalistusosaston kanssa.

Ellen Sykkö tähdensi, että toiminnan voimistamiseksi ja jälkikasvun takaamiseksi on oltava yhteistoiminnassa ammattiyhdistysliikkeen, osuustoimintaliikkeen, Sos.-dem. Nuorison Keskusliiton, Nuorten Kotkain ja Päivän Nuorten kanssa. Nuorten toimintaa on arvostettava myös naisten »kentässä». Hän kertoi, että Pohjois-Karjalassa on pyritty yhteistoimintaan ja saatu nuoria mukaan.

Taimi Rinne-Virolainen sanoi liittotoimikunnan hyvin tietävän kuinka arvokasta työtä E-liike tekee kuluttajavalistuksen alalla, mutta naisten ja miesten välinen tasa-arvo ei ole toteutunut hallintoelimissä. Hän viittasi niihin lukuihin, jotka käyvät kokoukselle laaditusta esityksestä ilmi. Ei edes omissa järjestöissämme ja organisaatioissamme ole vielä päästy tämän paremmin eteenpäin tasa-arvon tiellä puhumattakaan porvarillisen hallinnon alaisista laitoksista. Puhuja viittasi tilanteeseen myös pankki- ja vakuutuslaitosten hallinnossa.

Milja Nenonen yhtyi lämpimästi Mirjam Majavan esittämiin ajatuksiin ja sanoi, että mikäli naiset eivät toimi aktiivisesti osuuskauppaliikkeessä eivätkä käy äänestämässä, ei heitä valita myöskään hallintoelimiin. Puhuja totesi, että jos edustajistossa on puolet naisia, valitaan heitä myös hallintoneuvostoon ja johtokuntaan.

Tyyne Paasivuori viittasi siihen, että kuluttajapoliittisessa ohjelmassa vaaditaan lakiin perustuvaa valtionapua niille kotitaloudellisille neuvontajärjestöille, jotka toimivat työväenliikkeen piirissä. Työväenliikkeen piirissä on Kotineuvontaliitto, joka harjoittaa kuluttajavalistusta ja pyrkii jakamaan tietoja taloudellisesta ravitsemuksesta. Tämän liiton itsenäistyminen tapahtui aikana, jolloin työväenliikkeessä vallitsi paha sisäinen kriisi. Tämän takia Kotineuvontaliiton työ jäi paikallaan seisovaksi. Valtionavun määrä riippuu toiminnan laajuudesta. Kotineuvontaliitto saa vain 4 % kotitalousjärjestöille myönnettävästä valtionavusta. Porvarilliset alan neuvontajärjestöt saavat 96 %. Puhuja sanoi kiinnittävänsä asiaan huomiota mm. sen takia, että kestää kauan ennenkuin jokaisessa kunnassa on valtionapua saava kotitalouslautakunta. Paasivuori sanoi, että vaikka kuntiin saataisiinkin kotitalouslautakunnat, tarvitaan siitä huolimatta järjestöjen suorittamaa neuvontatyötä. Tarve on kipein juuri työväestön keskuudessa. Tarvitaan oikeata ravitsemustietoa terveydellisistä syistä.

Puhuja esitti toivomuksen, että myös Sos.-dem. Naisten Keskusliiton jäsenjärjestöissä suhtauduttaisiin Kotineuvontaliiton toimintaedellytysten

parantamiseen myönteisesti. Myötämielistä suhtautumista ko. liiton toimintaan on esiintynyt SAK:ssa ja Työväen Urheiluliitossa.

Irja M ether sanoi yhtyvän ajatuksiin kunnallisten koti talouslautakuntien välttämättömyydestä. Hän tähdensi, että sellaisia kotitalouslautakuntia, jotka vaikuttavat hyväntekeväisyysjärjestöiltä, ei tarvita. Hän mainitsi, että E-liikkeissä tarkastellaan liiketaloudellisia periaatteita enemmän kuin kuluttajan asemaa. Saimaan piirin alueella on jouduttu kokemaan pienliikkeiden katoaminen, mikä on johtanut perheenäitien kauppamatkojen pidentymiseen. Saimaan naispiiri esittää harkittavaksi, miten E-osuuskauppa-liikkeessä voitaisiin kuluttajan asemaa kohentaa.

Puheenjohtaja totesi keskustelun päättyneeksi ja myös sen, että kun keskustelun kuluessa on tehty liittotoimikunnan esitykseen lisäyksiä, lähetetään asia opinto- ja järjestöasiain valiokuntaan.

LIITTOTOIMIKUNNAN VALINTA

Keskustelua

Menettelytapavaliokunnan puheenjohtaja *Annikki Tuominen* käytti puheenvuoron, jossa hän kertoi menettelytapavaliokunnan kannanottoja ratkaisuksi. Hän mainitsi mm., että valiokunnalle jätettiin 23 nimeä ehdokkaiksi liittotoimikuntaan. Kun puheenjohtajan ja sihteerin lisäksi valitaan liittotoimikuntaan vain kahdeksan jäsentä, on valintaperusteita tarkasteltu monelta eri taholta. Valiokunta oli todennut, että demokraattisin valintaperuste olisi alueellinen jako, mutta toisaalta pitkät välimatkat saattaisivat heikentää liittotoimikunnan työskentelyä. Päämääräksi asetettiin toimikunnan työkykyisyys. Valiokunnan esitykseen liittyi toivomus siitä, että ne piirijärjestöt, jotka saavat edustuksen liittotoimikuntaan, luopuisivat liittoneuvoston lisäjäsen- ja varajäsenpaikasta. Tämän jälkeen Tuominen lueteli valiokunnan ehdokkaat liittotoimikuntaan. Henkilöt olivat seuraavat: Helsingin piiristä *Helvi Lindblom* ja *Helvi Saarinen*, et. Hämeen piiristä *Mirja Lohiniemi*, Keski-Suomen piiristä *Aune Salama*, Saimaan piiristä *Gunnel Käkelä*, Satakunnan piiristä *Margit Eskman*, Uudenmaan piiristä *Leena Simonen* (ay-väen edustajaksi) ja Turun piiristä *Sylvi Siltanen*.

Kun asiasta ei pyydetty puheenvuoroja, totesi puheenjohtaja, että menettelytapavaliokunnan esitys on tullut yksimielisesti hyväksytyksi.

Siirryttiin käsittelemään liittoneuvoston lisäjäsenten valintaa koskevaa asiaa.

Keskustelua

Annikki Tuominen esitteli menettelytapavaliokunnan ehdotuksen lisäjäsenten valinnaksi viitaten edelleen siihen, että valiokunnan mielestä liittoneuvoston lisäjäseneä ei valittaisi niistä piirijärjestöistä, joista tuli edustus liittotoimikuntaan.

Annikki Pajari sanoi, että kun liittotoimikunnan kokouksiin on Oulun ja Lapin piiristä vaikea osallistua, olisi toivottavaa, että pohjoisesta saataisiin edustus liittoneuvoston lisäjäseneiksi.

Mirjam Patojoki ehdotti liittoneuvoston lisäjäseneen varaedustajaksi Forssasta Sisko Nurmela.

Paula Porkka toivoi puheenvuorossaan, että Kymen piiristä valittaisiin liittoneuvoston lisäjäseneksi Sirkka-Liisa Oksanen ja varajäseneiksi Sylva Horttanainen.

Anna Ojakangas kannatti Annikki Pajarin tekemää ehdotusta, että Kajaa-nista saataisiin liittoneuvostoon yksi lisäjäsenepaikka. Hän toivoi myös, että toiseksi lisäjäseneksi valittaisiin Hellevi Tuohimaa, viitaten Oulun läänin laajuuteen.

Aino Kosonen esitti liittoneuvoston lisäjäseneksi Seidi Nylundin ja varajäseneksi Aili Dunckerin.

Martta Lumme kannatti Paula Porkan tekemää ehdotusta.

Kokouksen puheenjohtaja totesi, että kun keskustelun kuluessa on nimetty lisää ehdokkaita liittoneuvoston lisäjäseneiksi, lähetetään asia takaisin menettelytapavaliokunnalle. Kokousedustajat hyväksyivät puheenjohtajan esityksen.

• VALTIONAVUSTA NUORISOJÄRJESTÖJEN SAATTAMISEKSI
JENGITYÖN PIIRIIN
(esitysvihossa siv. 60—61)

Keskustelua

Martta Lumme aloitti keskustelun ilmoittaen, että talousvaliokunta on käsitellyt asian ja yhtyy liittotoimikunnan lausuntoon. Valiokunta esitti myös seuraavan lisäyksen: »Sos.-dem. Naisten Keskusliiton edustajakokous toteaa tyydytyksellä, että vihdoon on saatu laki, joka turvaa kunnallisen nuorisotyön tehostamisen taloudellisesti. Monipuolisen nuorisotoiminnan, johon luetaan myös jengityö, aikaansaaminen kaikissa kunnissa on parasta toimintaa nuorison erityisongelmien ehkäisemiseksi. Sosialidemokraattien tulee kunnallisissa luottamustoimissa huolehtia siitä, että nuorisotyön tehostamiseen uuden lain puitteissa ryhdytään kaikissa kunnissa». Muilta osin valiokunta yhtyy liittotoimikunnan lausuntoon.

Marja Kauhanen piti aloitetta erittäin merkityksellisenä ja toivoi, että heinäkuussa voimaan tuleva laki toisi helpotusta asiaan. Hän kertoi kotikuntansa kehityksestä ja sopeutumisvaikeuksista, kun kunta on muuttunut maatalousvaltaisesta teollisuusvaltaiseksi. Puhuja valitti sitä, että nuorisotyöhön on vaikea saada määrärahoja. Tiedetään, että nykyajan nuoriso on aktiivisempaa ja tietävämpää kuin vuosikymmeniä aikaisemmin, mutta vanhemman väen piirissä ei aina ymmärretä nuorten kokoontumisen tarkeyttä. Puhuja kiinnitti huomiota myös asunto-ongelmiin, joista usein johdetaan, että nuoret ovat kadulla. Hän sanoi Harjamäen Sos.-dem. Yhd. naisjaoston edustavan mielipidettä, että nuorille pitäisi järjestää mahdollisimman paljon luentotilaisuuksia ja anoa niiden järjestämiseen varoja kunnilta sekä järjestöiltä.

Yleiskeskustelun päätyttyä puheenjohtaja ilmoitti, että kun keskustelun kuluessa on esitykseen tehty lisäyksiä, lähetetään asia talousvaliokunnalle. Kokous hyväksyi puheenjohtajan esityksen.

PERUSKOULUN OPETUSMATERIAALI

(esitysvihossa siv. 61—63)

Keskustelua:

Annikki Tuominen kiinnitti huomiota siihen, että sen jälkeen, kun Säynätalon Työväenyhdistyksen naisjaosto lähetti liittoon edellä mainitun esityksen, on opetusmateriaaliin liittyvistä kysymyksistä käyty kiihvasta polemiikka julkisissa tiedotusvälineissä. Kannanottojen ryöppy lähti varsinaisesti liikkeelle edellisen opetusministerin Matti Louekosken esityksen johdosta. Puhuja viittasi mm. siihen, että opiskelijajärjestöt ovat voimakkaasti vaatineet valtion oppikirjakustantamoa.

Lainsäädännöllisiä uudistuksia ei ole vielä saatu aikaan, mutta eteenpäin menoa on kuitenkin tapahtunut. On saatu valituksi poliittisin perustein neuvottelukunta tarkastamaan oppikirjatuotantoa ja hyväksyttäviä oppikirjoja. Lisäksi on nimetty audiovisuaalisen tuotannon kysymyksiä tutkiva komitea. Tuominen kertoi, että valtion kustantamoa on vastustettu esim. sillä perusteella, että se kaventaisi valinnan mahdollisuuksia. Nykyisin valitseva markkinatilanne on kirjava ja johtaa monesti hukkainvestointeihin. Oppikirjojen suuri vaihtuminen merkitsee oppilaalle vaikeuksia koulun vaihdon yhteydessä.

Peruskouluun siirtyminen merkitsee sitä, että yhteiskunta yhä kasvavassa määrin ottaa kannettavakseen opetusmateriaaliin liittyvät kustannukset. Kustantajilta saatujen tietojen mukaan on oppikirjojen vuosimyynti n. 30 000 000 markkaa. Uudet menetelmät vaativat harkitustikin hoidettuna

valtavat määrät opetusmateriaalia. Luottamusmiestasolla kunnissa on pidettävä silmät avoimina, ettei tehtäisi harkitsemattomia päätöksiä. Valtion kustantamon perustamiseen on jatkuvasti pyrittävä.

Päätös:

Esitys sekä liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin yksimielisesti.

KUNNALLISEN PÄIVÄKOTITOIMINNAN SAATTAMINEN
VALTIONAVUN PIIRIIN
(esitysvihossa siv. 63—64)

Keskustelua:

Edit Terästä piti esitystä sekä siihen liittyvää liittotoimikunnan lausuntoa hyvänä, mutta halusi lisätä sen, että hallitusta kiirehditään antamaan eduskunnalle esityksen laiksi lastenpäivähoidosta. Puhuja sanoi mm., että lakia on valmisteltu pitkän aikaa komiteoissa ja työryhmissä. Hän esitti Margit Eskmanille kysymyksen, missä vaiheessa lakiesityksen käsittely on.

Martta Lumme kannatti Edit Teräston esitystä, että hallitusta kiirehditään päivähoitolakia koskevassa kysymyksessä. Hän viittasi myös niihin vaikeuksiin, joita on nuorilla koululaisilla päivittäin koulun päätyttyä ja vanhempien ollessa työssä. Martta Lumme ilmoitti, että talousvaliokunta on käsitellyt asian ja yhtyy liittotoimikunnan lausuntoon.

Margit Eskman kertoi, että lasten päivähoitokomitean mietinnössä ehdotettiin valtionapua kunnalliselle lasten päivähoidolle ja myös lapsiavustustajärjestelmän käytäntöön ottamista. Hallitusneuvotteluissa tämä kysymys muodostui vaikeaksi. Keskustapuolueen ja Liberaalisen Kansanpuolueen edustajat vaativat, että hallitusohjelmaan on otettava kohta, jossa luvataan komitean mietintö toteuttaa sellaisenaan. Sosialidemokraattisen puolueen, SKDL:n ja Ruotsalaisen Kansanpuolueen hallitusneuvottelijat pitivät kiireellisempänä tehtävänä toteuttaa laki kunnallisesta lasten päivähoidosta siten, että kunnat saisivat riittävästi valtion tukea, mikä kannustaisi tämän vaikean ongelman ratkaisemiseen.

Hallitusneuvottelujen aikana asiasta ei päästy yksimielisyyteen. Virkamieshallituksen aikana asetti Alli Lahtinen virkamiestoimikunnan valmistelemaan ko. lakiesitystä. Tämä toimikunta työskentelee edelleen. Pidämme lain saamista kiireellisenä siitäkkin syystä, että maassamme on nyt jo yli 30 000 lasten päivähoitopaikkaa, mutta tarkkaa lainsäädäntöä niiden valtionavusta ja valvonnasta ei ole.

Kun hallitus saa edellä mainitulta toimikunnalta lakiesityksen, pyritään se antamaan hallituksen toimesta eduskunnalla niin pian kuin mahdollista. Tiedämme, että asia on kiireellisesti hoidettava ja suunniteltava pitemmälle ajanjaksolle.

Keskustelun päätyttyä kokouksen puheenjohtaja totesi, että asia lähetetään takaisin talousvaliokunnalle, koska keskustelun kuluessa on tehty muutosesityksiä. Puheenjohtajan esitys hyväksyttiin.

YHDEN HUOLTAJAN VARASSA HEIKOSTI TOIMEENTULEVIEN
I PERHEIDEN ASEMAN PARANTAMINEN
(esitysvihossa siv. 64—65)

Keskustelua:

Marja Kauhanen sanoi, että kaikki toimenpiteet, joiden avulla pyritään au-lapsen aseman parantamiseen, ovat merkityksellisiä, kuten esim. perintöasiat. Puhuja sanoi lisäksi, että jos vaaditaan sellaista lakia, että isän nimen täytyy näkyä väestörekisterissä, muodostuu kysymys monisäikeiseksi. Hän viittasi siihen mahdollisuuteen, että elintason kohotessa on naisia, jotka haluavat lapsen, mutta ei aviomiestä. Miesten keskuudessa saattaa olla vastaavanlaisia tapauksia. Nimen suhteen täytyy olla valinnan mahdollisuus. Monet sopivat lapsen elatuksesta keskenään ilman lakipykälää.

Esityksessä kiinnitetään huomiota siihen, että sanonta elatusvelvollinen loukkaa miestä. Puheenvuoron käyttäjä oli sitä mieltä, että on paljon tapauksia, joissa koetetaan kiemurrella eroon tästä velvollisuudesta ja silloin ei auta, loukkaako se vai ei, kun oikeutta haetaan lapsen puolesta. Kauhanen sanoi myös, että ammattikurssitoiminta on hyvä, mutta kun kursseille hakulomakkeissa kysytään, muuttaako pois paikkakunnalta kurssin käytyään, kariutuu monen hakeminen siihen. Yksinäisillä perheenhuoltajilla ei ole mahdollisuutta läheskään aina ajatella paikkakunnalta toiselle vaihtoa.

Aino Kosonen kiinnitti huomiota lasten päivähoidon laajentamista koskevaan kohtaan liittotoimikunnan lausunnossa. Hän sanoi, että Lappeenrannan ammatillisen paikallisyjärjestön naisjaosto on tehnyt samantapaisen ehdotuksen, jonka johdosta pyydettiin sosiaali- ja lääkintöhallitusten lausunnot. Niissä todettiin, että päivähoidon avulla voidaan auttaa äitiä, mutta lapsi saattaisi joutua kärsimään. Vuorotyössä olevien äitien lapset tarvitsevat hoitajan muulloinkin kuin päivällä. Edellä mainitsemistani lausunnoista sai sellaisen kuvan, että perhehoitoa olisi pyrittävä laajentamaan ja pitäisi järjestää ns. korttelihoitoa, ettei lasta tarvitsisi kuljetella pitkiä matkoja.

Päätös:

Kokouksen puheenjohtaja totesi, että kun esitykseen ja liittotoimikunnan lausuntoon ei ole tehty lisäyksiä tai muutosehdotuksia, hyväksytään nämä yksimielisesti.

KAIKILLE YKSINHUOLTAJILLE KOULUTUSTUKEA
(esitysvihossa siv. 66)

Keskustelua:

Marila Lumme ilmoitti talousvaliokunnan ehdottavan liittotoimikunnan lausuntoon seuraavan lisäyksen: »Eduskunta- ja hallitusryhmät velvoitetaan toimimaan yksinhuoltajien aseman parantamiseksi».

Tyyne Paasivuori kannatti lisäyksesitystä ja kiinnitti huomiota siihen, että vaikka ammattikurssitoiminta helpottaa tilannetta, ei se kuitenkaan korvaa perusammattikoulutusta. Ammattikurssitoiminta palvelee jatko- ja täydennyskoulutuksena hyvin vanhempia työntekijöitä, mutta nuorille tällaiset lyhytaikaiset kurssit eivät riitä. Tarvitaan pitempiaikaista koulutusta. Tämä olisi puhujan mielestä erityisen tärkeää juuri naisten keskuudessa, koska palkkaus määräytyy koulutuksen mukaisesti.

Puheenjohtaja totesi, että kun liittotoimikunnan lausuntoon on tehty keskustelun kuluessa lisäysehdotus, lähetetään asia talousvaliokunnalle. Kokous hyväksyi puheenjohtajan esityksen.

AMMATTIOPPIVELVOLLISUUS SAATAVA AIKAAN
(esitysvihossa siv. 67 — 68)

Päätös:

Esitys sekä liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin yksimielisesti.

ELATUSAPUENNAKOIDEN PERIMINEN JA NIIDEN HUOMIOI-
MINEN VEROTUKSESSA
(esitysvihossa siv. 68—69)

Päätös:

Esitys ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin yksimielisesti.

KODINHOITOAVUN JÄRJESTÄMISEEN HUOMIOTA

(esitysvihossa siv. 69)

Keskustelua:

Hilkka Orava esitti kansanedustajille ja sosiaaliministerille toivomuksen, että myös maaseudun emännät saisivat kesäloman samalla tavalla kuin ansiotyössä olevat. Pientilojen emännät tarvitsisivat kodinhoitajan päästäkseen kesälomalle.

Kaarina Malinen kiitti puheenvuorossaan helsinkiläisiä tovereita siitä, että asia on otettu liittokokouksen käsiteltäväksi. Hän kertoi Pohjois-Karjalan vanhusten vaikeuksista ja toivoi, että kansanedustajat sekä sosiaalidemokraattiset hallituksen jäsenet pyrkisivät saamaan kotiaavustajakoulutuksen ja heidän toimensa valtionavun piiriin. Köyhillä kunnilla ei ole varaa palkata riittävästi kotiaavustajia.

Kerttu Helander tähdensi, että kodinhoitoapu on eläkeläisille kaikkein tärkeintä jo mielenterveydellisistäkin syistä. Etenkin sellaisten eläkeläisten keskuudessa, jotka asuvat yksin. Puhuja piti myös palvelutalojen aikaansaamista välttämättömänä. Hän toivoi, että liittotoimikunta ryhtyisi erityisesti toimenpiteisiin kotiaavustajien ja kodinhoitajien toimien lisäämiseksi ja palvelutalojen perustamiseksi yhteiskunnan rahoituksen turvin.

Elli Aronen kertoi, miten Karhulan kauppalassa on järjestetty kunnallisesti kotisairaanhoidon ja kotiaavustajien toiminta. Hän sanoi, että järjestelmä on toiminut moitteettomasti. Kun valtio korvaa kodinhoitajatoiminnan lähes kokonaan, olisi myös kotiaavustajatyöhön saatava enemmän valtion tukea.

Päätös:

Esitys ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin.

KANSANELÄKETTÄ NAUTTIVIEN YM. PIENELÄKKEENSAAJIEN
ASEMAN PARANTAMINEN

(esitysvihossa siv. 70—71)

Keskustelua:

Kerttu Helander sanoi, että hänen edustamansa yhdistys yhtyi Vallilan Seudun Sos.-dem. Naiset ry:n aloitteeseen. Hän esitti toivomuksen sosiaalidemokraattisille kansanedustajille, että ei suostuttaisi Keskustapuolueen vaatimukseen tasa-eläkkeestä eikä eläkkeitä sidottaisi minimipalkkalakiin.

Mirja Lohiniemi viittasi siihen, että maassamme on paljon kansaneläkkeen perusosan saajia, jotka tulisivat toimeen ilman sitäkin. Monilla on muita eläkkeitä tai tuloja niin paljon, että heidän elintasonsa on huomattavasti korkeampi kuin pelkän kansaneläkkeen varassa elävien. Keskustapuolueen ajama tasaeläke olisi 225 markkaa kuukaudessa, jota pyrittäisiin vuosittain nostamaan. Varaton kansaneläkkeensaaja ei tule toimeen tällä summalla ja hakiessaan tarveharkintaista lisäosaa, joutuu hakija joka tapauksessa selvittämään taloudellisen asemansa. Mikäli tällaista selvittelyä ei suoritettaisi, jouduttaisiin tilanteeseen, että lisäeläkkeen saisivat lähinnä vain maanviljelijät, joilla on miltei poikkeuksetta ruoka talon pöydässä ja joka on merkitty kauppakirjaan maksettavaksi saamattomana kauppahinnan etuoikeuksiin. Niiltä, joiden vuositulot nykyisen eläkejärjestelmän mukaan ovat niin korkeat, että saavat vain kansaneläkkeen perusosan, voitaisiin poistaa sekin, sillä joutuvathan ihmiset maksamaan muutenkin veroa. Vakuutetun vakuutusmaksu voitaisiin rinnastaa välittömään veroon ja käyttää nämä varat sellaisten kansaneläkkeensaajien eläkkeiden ja tukilisien korottamiseen, joilla ei ole muita tuloja. Kansaneläkkeen pitäisi olla suuruudeltaan vähimmäispalkkaa vastaava, koska on pyrittävä luomaan sellainen sosiaaliturvajärjestelmä, joka takaa toimeentulon myös varattomille.

Työ- ja yrittäjäeläkkeet antavat vastaisuudessa peruseläketurvan. Puuttuva osa vähimmäispalkkaa vastaavasta eläkkeestä pitäisi maksaa vakuutetulle kansaneläkkeenä. Eläkekysymys ei korjaannu siten, että kaikille maksettaisiin saman suuruinen eläke, vaan pitäisi pyrkiä kiireellisesti tukilisien korottamiseen.

Anni Vallanti yhtyi aikaisemmin käytettyihin puheenvuoroihin, mutta kiinnitti huomiota myös siihen, minkälaista taistelua eläkeläisten »sieluista» käydään eri järjestöjen kesken ja miten pankit lähestyvät ihmisiä jo puoli vuotta ennen kuin eläkettä on saanutkaan. Hän toivoi, että myös näihin seikkoihin kiinnitettäisiin huomiota silloin kun eläkeläisten kysymyksiä järjestellään.

Rauha Airas kertoi, että Mikkelin Työväenyhdistyksen naisjaoston aloitteen pohjalta käsiteltiin eläkekysymyksiä Mikkelin piirin piirikokouksessa. Piirikokouksessa päätettiin esittää edustajakokoukselle näistä kysymyksistä toivomuksia. Eläkejärjestelmissä esiintyvät epäkohdat, kuten mm. eriarvoisuus olisi poistettava. Eläkeikä olisi alennettava porrastettuna etenkin raskaissa ammateissa. Raskaisiin ammatteihin on luettava myös kolmivuorotyöt. Eläkeikä pitäisi saattaa pakolliseksi. Eläkkeelle jääneet henkilöt eivät saisi palata työelämän piiriin, ellei se heidän toimeentulonsa kannalta ole aivan välttämätöntä. Eläkkeen pitäisi olla samansuuruinen kuin minimipalkan. SDP:n pitäisi kouluttaa eläkevakuutusjärjestelmien asiantuntijoita siinä määrin, että tällaisia henkilöitä olisi jokaisessa piirissä vähintään yksi.

Päätös:

Puheenjohtaja totesi, että keskustelun kuluessa ei ole tehty varsinaisia muutosesityksiä. Toivomukset liittotoimikunta ottanee huomioon. Esitys ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin.

TASA-ARVOA ELÄKKEISIIN

(esitysvihossa siv. 71)

Keskustelua:

Ritva Veijonen esitti Herttoniemen Sos.-dem. Yhdistyksen naisjaoston puolesta toivomuksen, että edustajakokous hyväksyisi ponnien, jossa velvoitetaan Sos.-dem. Naisten Keskusliittoa ja sosialidemokraattista puolueväkeä toimimaan siten, että eläkkeet sidottaisiin minimipalkkalakiin niin, että eläkkeet yhteenlaskettuina muodostaisivat vähintään yhtä suuren summan kuin minimipalkka. Prosenttiarvona se kuitenkin laskisi eläkepohjan kohotessa aina 40 prosenttiin.

Anja Nyroos kiinnitti huomiota siihen kuinka eri suuruisia eläkkeet ovat. Hän kannatti esitystä, että eläkkeet sidottaisiin minimipalkkaan. Nyroos viittasi myös siihen, miten tärkeää se olisi naisten kohdalla. Kun palkat ovat pienet, jäävät eläkkeetkin pieniksi. Hän mainitsi esimerkkinä mm. sen, että jos nainen jää yksin 50 vuotiaana, ei hänellä ole työhön pääsymahdollisuuksia ja perhe-eläke on pieni. Näin ollen minimipalkan suuruinen minimieläke olisi paikallaan.

Maire Lindholm kannatti Vallilan Seudun Sos.-dem. Naiset ry:n edustajana Herttoniemen naisjaoston esitystä ja kokouksessa esitettyä ponsiehdotusta.

Maire Lindholm kannatti Vallilan Seudun Sos.-dem. Naisyhdistyksen edustajana Herttoniemen naisjaoston esitystä ja kokouksessa esitettyä ponsiehdotusta.

Paula Porkka sanoi, että Summan Ty:n naisjaostossa kiinnitettiin huomiota siihen, että joku virkamies esim. maaherra voi saada virkavirheen tehtyäänkin suuren eläkkeen, mutta jos tavallinen työmies saa työpaikastaan potkut, ei voi edes »haaveilla eläkkeestä». Puhuja ihmetteli, että sos.-dem. eduskuntaryhmä ei ole kiinnittänyt edellä mainittuun epäkohtaan huomiota. Hän kannatti esityksen hyväksymistä.

Puheenjohtaja ilmoitti, että asia lähetetään uudelleen sosiaalipoliittiseen valiokuntaan.

Margit Eskman sanoi, että Paula Porkan mainitsema maaherran virkavirhe ei pidä paikkaansa. Ko. maaherra ei ole tehnyt virkavirhettä, vaan käyttäytyi virkamiehelle sopimattomalla tavalla. Kun tällainen oli sattunut virka-aikana, sai hän huomautuksen ja joutui jättämään virkansa.

Eskman puhui eläkejärjestelmien kirjavuudesta sanoen, että eniten eriarvoisuutta ilmenee valtion ja kuntien virkaeläkkeissä. Rafael Paasion johtamassa hallituksessa valmisteltiin eläkepaketti, jota ministeri Kaipainen on nyt esitellyt ja jonka tarkoituksena on parantaa kaikkein pienimpien eläkkeiden varassa elävien ihmisten toimeentuloa. Tällä hetkellä ei tiedetä, miten asian käsittely sujuu eduskunnassa. Täytyy ottaa huomioon, että sosiaalidemokraateilla on vain 55 edustajaa. Paasion hallituksen toimesta pantiin vireille suuri eläkeuudistus, jonka valmistelutyöhön on päästävä kiireellisesti myös virallisella tasolla. Eri eläkejärjestelmien kesken on saatava aikaan selvitystyö, millä tavoin niitä voitaisiin yhtenäistää ja parantaa niiden antamia etuisuuksia ja toisaalta rajoittaa ylisuuria eläkkeitä. Virkamieseläkkeiden osalta ovat näiden alojen järjestöt ryhtyneet selvittelytyöhön niiden epäkohtien poistamiseksi, joita on viime vuosina ilmennyt virkamieseläkkeissä. Lopuksi puhuja esitti kantanaan, että eläkejärjestelmien selvittäminen ja kehittäminen on tehtävä yhdessä ammattiyhdistysväen ja niiden järjestöjen kanssa, jotka ovat olleet mukana lainsäädäntöä tekemässä.

LIITTONEUVOSTON LISÄJÄSENET

Sylvi Siltanen esitteli menettelytapavaliokunnan ehdotuksen liittoneuvoston lisäjäseniksi. Lisäjäsenluettelo piireittäin (sulkeissa varajäsen): Hämeen et. piiri Mirjam Patojoki (Sisko Nurmela), Hämeen pohj. Anni Flinck (Hilkka Stenberg), Kuopion piiri Helena Solehmainen (Anni Kainulainen), Lapin piiri Hellin Väyrynen (Oili Vialen), Mikkelin piiri Elbe Kuusela (Anni Karttunen), Oulun piiri Hellevi Tuohimaa, Rauha Oja (Irja Toppinen ja Sinikka Rantala), Pohjois-Karjalan piiri Salme Kokko (Kerttu Lappi), Uudenmaan piiri Kaija Pinnioja (Sanni Hiltunen) ja Vaasan piiri Elvi Aro (Sirkka Pesonen).

Keskustelua:

Paula Porkka ilmoitti, että Kymen piirin edustajat eivät ole tyytyväisiä menettelytapavaliokunnan ehdotukseen ja vaati äänestystä.

Elli Aronen kannatti Paula Porkan ehdotusta.

Sylvi Siltanen kertoi menettelytapavaliokunnan kannanottoja mainiten, että Kymen piirin ehdotus oli käsiteltävänä, mutta kun on monta muuta piiriä, jotka eivät ole saaneet edustustaan liittotoimikuntaan tai korkeintaan yhden, päädyttiin siihen, että vuorojärjestyksen mukaan Kymen piiri jäisi nyt ilman. Seuraavassa kokouksessa on tilaisuus palata asiaan uudelleen.

Hellin Väyrynen puhui Oulun ja Lapin piirin puolesta viitaten vaikeisiin olosuhteisiin, joissa toimitaan mainiten mm. pitkät matkat.

Paula Porkka perusteli esitystään sillä, että liittotoimikunnassa ei ole Kymen piiristä muita kuin puheenjohtaja. Hän viittasi siihen, että Helsingistä ja Uudeltamaalta on liittotoimikunnassa kaksi edustajaa.

Sylvi Siltanen toivoi, että Kymen piirin edustajat ottaisivat huomioon, minkä verran sääntöjen mukaan voidaan lisäjäseniä liittoneuvostoon valita. Hän toivoi, että Kymen edustajat luopuisivat paikastaan Pohjois-Suomen hyväksi. Turun piiri on luovuttanut oman paikkansa.

Ritva Lehtonen yhtyi *Sylvi Siltasen* esittämiin ajatuksiin, mutta toivoi, että helsinkiläiset ja uusmaalaiset luopuisivat paikoistaan toisten piirien hyväksi.

Sinikka Luja-Vepsä sanoi, että Uudeltamaalta ei ole valittu liittotoimikuntaan kuin yksi edustaja. Leena Simonen edustaa liittotoimikunnassa ay-väkeä.

Helvi Saarinen ilmoitti, että Helsingin piirillä ei ole liittoneuvostossa lisäjäsenpaikkaa. Varsinainen liittoneuvoston jäsenen paikka on niinkuin kaikilla muillakin piirijärjestöillä.

Martta Lumme piti valitettavana, että Kymen piiri jäisi ilman paikkaa, mutta hän toivoi asian korjaantuvan seuraavassa kokouksessa. Lumme sanoi ottavansa riskin henkilökohtaisesti ja ilmoitti, että kymiläiset luopuvat lisäjäsenpaikasta.

Paula Porkka oli pahoillaan, että Kotkan Naisyhdistyksen taholla otettiin tällainen kanta, koska se on piirin alueella suurin naisyhdistys. Hän sanoi peruuttavansa ehdotuksensa.

päätös:

Menettelytapavaliokunnan ehdotus hyväksyttiin ilman äänestystä.

SOSIAALISEN ASUNTOTUOTANNON KEHITTÄMINEN

(esitysvihossa siv. 72—73)

Keskustelua:

Ritva Veijonen oli sitä mieltä, että liittotoimikunta ei ole tarpeeksi hyvin perehtynyt Herttoniemen Sos.-dem. Yhdistyksen naisjaoston aloitteeseen. Väittämä, että asumistukijärjestelmää on kehitetty siihen suuntaan, että vähävaraisilla lapsiperheillä ja vanhuksilla olisi mahdollisuus asumistukeen, ei pidä paikkaansa. Puhuja kertoi, minkälainen tilanne on Helsingissä. Veijonen kiinnitti huomiota myös siihen, että kun Asuntohallituksen lainoittamia

asuntoja myydään, pitäisi valvoa, että ne menevät aravaehdot täyttävälle perheille. Ko. asuntoja ostettaessa pitäisi saada henkilökohtaista lisälainaa samoin edellytyksin kuin uutta Asuntohallituksen lainoittamaa asuntoa hankittaessa. Mikäli maksettaisiin asuntolainaa, rahat palautuisivat valtiolle takaisin. Ritva Veijonen toivoi, että edustajakokous hyväksyisi Herttoniemen Sos.-dem. Yhdistyksen naisjaoston esityksen.

Maire Lindholm kannatti Herttoniemen naisjaoston esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että kun liittotoimikunta on ottanut aloitteeseen kielteisen kannan, lieene syytä lukea liittotoimikunnan lausunto, joka on seuraava: »Liittotoimikunta toteaa, että vv. 1967—1971 on lisätty ja yhä edelleen lisätään voimakkaasti valtion rahoitusosuutta asuntotuotannossa. Asuntotuotannon lisäämiseksi on jo helpotettu kuntien maanhankintaa lisäämällä korkotukea. Asumistukijärjestelmää on kehitetty siihen suuntaan, että vähävaraisilla lapsiperheillä ja vanhuksilla on mahdollisuus kunnolliseen asuntoon. Asumistuki ulottuu huhtikuun 1 päivästä alkaen koskemaan myös yksilapsisia perheitä. Parhailleen on selvitettävänä, voidaanko asumistukea myöntää myös omistusasunnoissa asuville vähävaraisille henkilöille. Valtion myöntämien asuntojen lisälainojen avulla jo nykyisin pyritään siihen, että asumismenot eivät muodostuisi liian raskaiksi nuorille perheille.

Liittotoimikunnan mielestä olisi pyrittävä siihen, että yksityisten luottolaitosten myöntämien asuntolainojen lyhennysjärjestelmiä uudistetaan niin, etteivät asumismenot kohoaisi kohtuuttoman suuriksi tuloihin verrattuna ja että lainojen lyhennykset vastaavat perhekohtaista säästämiskykyä. Henkilökohtaisiin lainoihin on pyrittävä entistä enemmän ja alennettava oma-rahoytusosuuksia.»

Puheenjohtaja totesi, että liittotoimikunta ei puolla aloitteen hyväksymistä, mutta kun täällä on esitetty kannatuspuheenvuoroja, suoritetaan koeäänestys.

Päätös:

Liittotoimikunnan lausunto sai 142 ja Herttoniemen naisjaoston esitys 86 ääntä. Liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin.

Ritva Veijonen kiinnitti puheenvuorossaan huomiota siihen, että asuntolainaa on mahdollisuus saada henkilön, jonka vuositulot eivät ylitä 17 000 markkaa vuodessa. On paljon ihmisiä, jotka eivät voi hankkia edellämäinitua vuosituloa. Hän tähdensi, että kunnallista asuntotuotantoa pitäisi lisätä. Veijonen viittasi erityisesti lapsiperheiden vaikeuksiin.

Anja Nyroos yhtyi Veijosen puheenvuoroon.

VASTAANOTTOJÄRJESTELMÄN LUOMINEN TYÖPAIKOILLA
(esitysvihossa 73—74)

Päätös:

Esitys ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin yksimielisesti.

OIKEUS VÄHENTÄÄ KOTIPULAISEN PALKKA VEROTUKSESSA
(esitysvihossa siv. 74—75)

Keskustelua:

Aune Jämsen sanoi, että esitys on yksipuolinen, koska kotiapu on jätetty vaille huomiota. Kotiapulaisten palkkaa ei ole kyetty järjestämään oikeudenmukaiselle tasolle. Kotiapulaisten palkka on 100—200 markkaa kuukaudessa. Päiväapulaiset maksavat usein itse myös matkakulut. Pitäisi päästä siihen, että kotiapulaiset saisivat lainmukaisen vähimmäispalkan ja yleensäkin pitäisi pyrkiä saamaan pienet palkat verovähennyskelpoisiksi.

Marita Lumme ilmoitti, että talousvaliokunta yhtyy liittotoimikunnan lausuntoon ja sen lisäksi selvityksenä seuraavaa: »Kotiapulaisten palkan vähentämiseksi verotuksessa tehtyjen aloitteiden johdosta, edustajakokous katsoo, että vähennysoikeutta ei voida puoltaa, koska silloin jouduttaisiin liiaksi suurituloisia suosimaan menettelyyn. Sensijaan liittotoimikunnan lausunnon mukaan pidetään tärkeänä, että sosiaalisin tulonsiirtoin ja lasten sijaishoitopalveluja lisäämällä yhteiskunta voi tukea lapsiperheitä tehokkaammin ja oikeudenmukaisemmin kuin verovähennysten muodossa».

Irja Mether sanoi, että Saimaan Sosialidemokraattinen Naispiiri on tehnyt aloitteen koskien oikeutta vähentää kotiapulaisten palkka verotuksessa. Liittotoimikunta ei puolla esitystä, joten esitän aloitteen tueksi seuraavaa: Usealla paikkakunnalla on sellaisten perheiden, joista molemmat vanhemmat käyvät ansiotyössä, melko mahdotonta saada lapsiaan järjestettyyn päivähoitoon. Vaihtoehtona on mm. kotiapulaisten hankkiminen. Sijaishoitopalvelut ja samoin myöskin tulonsiirrot ovat luonnollisesti ensiarvoisia lasten hoitokysymyksen järjestelyssä, mutta saattaa olla että ne eivät aina ole vedenpitäviä ratkaisuja. Niin hyvä kuin valvottu päivähoito onkin, se jättää työssä käyvälle äidille kaikki kotityöt ansiotyön ohella suoritettavaksi ja kahdesta työkentästä ei tällä tavalla tulla pääsemään irti. Kun useilla paikkakunnilla on vieläkin puutetta naisten työpaikoista niin kunnon palkattu kotiapulaisten ammatti olisi varsin varteenotettava palveluammattien joukossa. On totta, että vähätuloiset äidit kiertävät minimipalkan palkkaamalla tyttärsiä hoitamaan lapsiaan. Mitä tulee varallisuuskysy-

mykseen, asialliseen ratkaisuun päästäneen asettamalla tuloraja.

Saimaan sosialidemokraattinen naispiirijärjestö toivoo, että tämä asia vietäisiin perheverotusta uudistavalle komitealle yhtenä lapsiperheitä oskevana ongelmana ja että harkittaisiin kotiapulaisen palkan vähennyskelpoisuutta.

Orvokki Männistö kannatti Irja Metherin puheenvuorossa esille tulleita kannanottoja ja toivoi, että liittotoimikunta harkitsisi asiaa uudelleen.

Margit Eskman sanoi, että liittotoimikunta lausunnossaan toteaa naisten asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa tutkineen komitean mietintöön viitaten, ettei kotiapulaisen palkkaa verotuksessa voida hyväksyä vähennyskelpoiseksi. Kannanotto perustuu siihen, että tästä oikeudesta tulisivat eniten hyötymään suurituloiset.

Martta Lumme sanoi, että talousvaliokunnassa on käsitelty kumpainenkin samaa asiaa koskeva esitys. Lisäysehdotus tulee luonnollisesti hyväksytyksi.

Päätös:

Liittotoimikunnan lausunto Saimaan Sos.dem.Naispiirin esittämällä lisäyksellä hyväksyttiin.

APTEEKKILAIN MUUTTAMINEN

(esitysvihossa siv. 77 — 78)

Keskustelua:

Marja Kauhanen piti apteekkilain muuttamista kiireellisenä tehtävänä, koska yksityiset lääketehtaat ja apteekkien omistajat perivät ihmisten sairauden kustannuksella suunnattomat voitot.

Anna Ojakangas kannatti esitystä ja liittotoimikunnan lausuntoa. Hän kertoi yksityiskohtaisesti niistä epäkohdista, joita lääkejakelussa aptekeissa ja sairaaloissa on, ellei asiantuntevaa henkilökuntaa ole paikalla. Puhuja mainitsi esimerkkinä tilanteen lomien aikana kunnan sairaalassa.

Martta Lumme ilmoitti, että talousvaliokunnassa esitys hyväksyttiin liittotoimikunnan lausunnon mukaisesti, mutta ilmoitti valiokunnan haluavan lisätä seuraavaa: »Kokous toteaa, että apteekkilaitoksen uudistamisesta valmistuneet komiteain mietinnöt eivät sellaisenaan vastaa sosialidemokratien tavoitteita. Lakiesitystä valmisteltaessa on otettava huomioon sosialidemokraattinen näkemys lääkejakelun parantamisesta ja saattamisesta yhteiskunnan valvontaan.»

Päätös:

Esitys ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin talousvaliokunnan ehdottamalla lisäyksellä.

TOIMENPITEET KULUTTAJAVALISTUKSEN KÄYTÄNNÖLLISEN
MERKITYKSEN LISÄÄMISEKSI

(esitysvihossa siv. 78)

Keskustelua:

Aili Väre ilmoitti opinto- ja järjestöasiain valiokunnan yhtyvän liittotoimikunnan lausuntoon seuraavalla lisäyksellä: »Kokous suosittelee, että sosiaalidemokraattinen naisliike entistä voimakkaammin työskentelisi kuluttajavalistua- ja suojelutoiminnan hyväksi yhteistoiminnassa E-osuuskauppa-liikkeen kanssa».

Helvi Saarinen kiinnitti puheenvuorossaan huomiota mm., että kun puhutaan kulutuksesta ja kuluttajasuojelusta, on otettava huomioon myös julkinen kulutus. (Koulut, sairaalat, liikennevälineet jne.)

Saarinen korosti, että kunnallisilla luottamushenkilöillä pitäisi olla aikaa paneutua erilaisiin kysymyksiin, koska niistä hyvin useita käsitellään ratkaisevasti lautakunnissa. Pitäisi saada nykyistä enemmän sosiaalidemokraattisia virkamiehiä sekä julkista informaatiota kulutuksen valvonnasta.

Päätös:

Esitys ja liittotoimikunnan lausunto sekä keskustelun kuluessa tehdyt lisäykset hyväksyttiin.

YHTEISKUNNAN TUKI PIENYRITTÄJILLE

(esitysvihossa siv. 79—80)

Keskustelua:

Hellin Laakso kertoi pienyrittäjien vaikeuksista. Hän oli tyytyväinen siihen, että talouspoliittisen valiokunnan kanta oli myönteinen liittotoimikunnan lausuntoon nähden.

Kerttu Helander kannatti Kotkan Sos.-dem. Naisyhdistyksen esitystä.

Tyyne Arvila sanoi, että hän ei käsittele puheenvuorossaan pienyrityksiä, vaan suuryritystä, Lappia. Arvila kertoi väestön pois siirtymisestä, Lapin työllisyystilanteesta ja kaikista niistä vaikeuksista, joiden parissa siellä ihmiset joutuvat elämään. Puhuja toivoi, että puolueen taholla tunnustetaan sosiaalidemokraattien työ Lapin hyväksi.

Päätös:

Liittotoimikunnan lausunto esityksestä hyväksyttiin yksimielisesti.

LAPSILISÄ-IKÄRAJAN KOROTTAMINEN
(esitysvihossa siv. 80)

Keskustelu:

Sirkka Pöntinen piti erittäin kannatettavana Kymintehtaan Sos.-dem. Naisyhdistyksen aloitetta lapsilisäikärajan korottamiseksi. Hän viittasi mm. siihen, miten suuriksi muodostuvat koulutusmenot ja kun vanhempien verotuksessa ei oteta enää huomioon lapsivähennystä, joutuvat monet perheet äärimmäisen tiukalle.

Päätös:

Esitys ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin.

POHJOISMAISEN YHTEISTYÖN TEHOSTAMINEN
(esitysvihossa siv. 81)

Keskustelu:

Annikki Tuominen kannatti Valkeakosken Työväenyhdistyksen Naisjaoston aloitetta pohjoismaisen yhteistoiminnan lisäämiseksi.

Sirkka Pöntinen kertoi käsityksiään siitä, miten hyödyllisiä ovat esim. pohjoismaiset opintoviikot.

Mirjam Palojo toivoi, että opintoviikon lisäksi liittotoimikunta järjestäisi matkan kesäisin suuremmalle ryhmälle johonkin pohjoismaahan kuin mitä opintoviikolle voi osallistua. Tällä tavoin myös kielitaidottomat pääsisivät mukaan.

Päätös:

Liittotoimikunnalle jätettiin tehtäväksi yhteismatkan järjestäminen. Liittotoimikunnan antama lausunto hyväksyttiin.

KRISTILLISTEN SOSIALIDEMOKRAATTIEN TYÖ TUNNETUKSI
(esitysvihossa siv. 81—82)

Päätös:

Esitys ja liittotoimikunnan lausunto hyväksyttiin yksimielisesti.

Päätöslausumat:**SOSIAALIPOLIITTINEN VALIOKUNTA**

Yhteiskuntamme sosiaaliturvaa on suunnitelmallisesti ja voimakkaasti kehitettävä. Päämääränä tulee olla kansalaisten taloudellisen toimeentulon turvaaminen sekä sosiaalipalvelujen saaminen kaikkien ulottuville. Työmarkkinoilla on päästävä eroon sukupuolesta johtuvista koulutus-, ammatti- ja palkkaeroista. Yhteiskunnan on taloudellisesti tuettava mm. jatko-, uudelleen- ja täydennyskoulutukseen osallistumista iästä riippumatta. Työpaikkademokratian toteuttamista on kiirehdittävä. Laki kunnallisesta lasten päivähoidosta on kiireellisesti aikaan saatava. Lastenhoitopalveluja on lisättävä siten, että myös vuorotyötä tekevien vanhempien lapset tulevat niistä osalliseksi. Voimassaoleva, täysin vanhentunut perhelainsäädäntö on kokonaisuudessaan uusittava. Siinä yhteydessä on myös laki aviottomista lapsista saatettava nykyaikaiseksi. Perhekustannusten tasauksessa on erityistä huomiota kiinnitettävä yhden huoltajan varassa elävien vähävaraisten perheiden toimeentuloon sekä asumiseen ja huoltajan asianmukaiseen ammattikoulutukseen. Elatusapujen perintää elatusvelvollisilta on tehostettava valtion ja kuntien toimenpitein. Lapsilisäjärjestelmää olisi siten joustettava, että vähävaraisille nuorille, jotka ovat työansiota vailla tai opiskelemassa 16 vuotta täytettyäänkin, jatkettaisiin lapsilisän maksamista koulu- tai opiskelutuen nimellä ainakin 18 ikävuoteen saakka. Kodinhoitoapua on tehostettava.

Sosialidemokraattisten luottamushenkilöiden kunnissa on huolehdittava, että kaikki lain mukaan valtionapuun oikeuttavat kodinhoitajavirat kunnissa perustetaan ja täytetään. Mm. nykyinen kansanterveyslaki edellyttää lisääntyvää sairaiden avo- ja kotihoitoa, mikä onnistuu ainoastaan siinä tapauksessa, että kodinhoitoapua on nykyistä enemmän saatavissa. Kansaneläkkeen tai muun pienen eläkkeen varassa elävien asemaa on kiireellisesti parannettava. Eläkkeet on asteittain saatava vähintään minimipalkkatasoa vastaavaksi ja eläkeläisten asuntotukea ja asunnonsaantimahdollisuuksia on tehostettava. Asuntotuotannossa onkin jo tapahtunut huomattavaa kehitystä parempaan suuntaan. Valtion rahoitusomaisuutta asuntotuotannossa on viime vuosina sosialidemokraattien määrätietoisien toiminnan ansiosta lisätty.

Päätös:

Sosiaalipoliittisen valiokunnan päätöslausumaesitys hyväksyttiin.

OPINTO- JA JÄRJESTÖASIAIN VALIOKUNNAN PÄÄTÖSLAUSUMA

Naisten osallistuminen päätöksen tekoon niin puolue- kuin ay-organisatiossa ja muissa julkisissa tehtävissä on vähäinen. Tasa-arvon edistämiseksi olisi naisia valittava nykyistä enemmän päättäviin elimiin niin puolueessa kuin myös muissa yhteiskunnallisissa ja taloudellisissa yhteisöissä ja järjestöissä. Koulutus- ja kasvatustyössä on asetettava tavoitteeksi asenteiden muuttaminen sekä edellytysten luominen tasa-arvon toteuttamiselle käytännössä.

Valittaessa henkilöitä luottamustoimiin ja virkoihin tai johtaviin tehtäviin, ei ratkaisuperusteena saa olla sukupuoli, vaan pätevyys. Naisten osuus kansantaloudessa on merkityksellinen. Työmarkkinoilla naisten osuus on lisääntynyt. Kotitalouskulutus muodostaa lähes puolet kansantaloutemme kokonaiskysynnästä ja naiset muodostavat ostajakunnasta 70—80 prosenttia. Kuluttajien aseman turvaamisessa ja kuluttajavalistuksessa sekä tuotekehittelyssä on naisten vaikutusvalta kuitenkin kohtuuttoman vähäinen. Sosialidemokraattisten naisten tehtäviin tulee kuulua valistus- ja kasvatustyössä yhteiskunnallisen tietomäärän syventämisen ohella huomion kiinnittäminen erityisesti kuluttajavalistuksen kehittämiseen ja sellaisen organisaation luomiseen, että se ulottuu kaikkien kuluttajien keskuuteen.

Opinto- ja järjestötoiminnassa on pyrittävä nykyistä suurempaan aktiiviteettiin sekä kiinteään yhteistoimintaan kaikenlaisesta koulutuksesta vastaavien kanssa. Järjestöjen välinen yhteistoiminta kotimaassa ja muissa maissa toimivien sisarjärjestöjen kanssa luo uusia virikkeitä ja antaa mahdollisuuksia Sos.-dem. Naisten Keskusliiton toiminnan laajentamiseen, kehittämiseen ja vaikutusvallan lisäämiseen.

Päätös:

Päätöslauselma hyväksyttiin.

TALOUSPOLIITTISEN VALIOKUNNAN PÄÄTÖSLAUSUMA

Sos.-dem. Naisten Keskusliiton edustajakokous toteaa tyydytyksellä, että vihdoinkin on saatu laki kunnallisen nuorisotyön valtion avusta. Kunnallisissa luottamustoimissa olevien tulee huolehtia siitä, että nuorisotyön tehostamiseen uuden lain puitteissa kaikissa kunnissa ryhdytään.

Lasten sijaishoidon järjestäminen vanhempien työssäoloaikana on kiireellisimpiä lainsäädännöllä järjestettäviä asioita. Lasten sijoituspaikkojen järjestämiseen ja ylläpitoon on saatava lakisääteinen valtionapujärjestelmä. Yksinhuoltajien koulutusmahdollisuuksia on lainsäädäntöä kehittämällä parannettava, jotta mahdollisuus ammattitaidon hankkimiseen toteutuu. Lapsiperheiden tukemistoimenpiteitä on tehostettava sosiaalisin tulonsiir-

roin lasten hoitomahdollisuuksia lisäämällä, jotta tällön tuki voidaan ohjata tehokkaammin ja oikeudenmukaisemmin kuin verovähennysten muodossa.

Apteekkilaitoksen uudistamisesta valmistuneet komiteain kannanotot eivät vastaa sosialidemokraattien tavoitteita. Lakiesitystä valmisteltaessa on otettava huomioon sosialidemokraattien näkemykset lääkejakelun sijoittamisesta terveyskeskusten toimialaan yhteiskunnan valvonnassa tapahtuvaksi.

Kokous pitää tärkeänä, että kuluttajia lähellä olevien pienmyymälöiden toimintaedellytyksiä parannetaan palvelun turvaamiseksi. Valtion ja kuntien tulee verouudistuksia, kaavoitus- ja rakennussuunnitelmia tehdessään ottaa huomioon, että tarvittavat myymäläpalvelut ovat kaikkien väestöryhmien saatavissa.

Päätös:

Päätöslausuma hyväksyttiin.

Julkilausuma

Sosialidemokraattinen työväenhallitus aloitti työnsä vaikeana hetkenä, heikon työllisyystilanteen ja taloudellisen laskukauden vallitessa. Puolueellemme se on merkinnyt raskasta vastuuta. Hallituksen ensimmäinen voimainkoetus oli edellytysten luominen kokonaisvaltaista tulopoliittista ratkaisua varten. Se vaati sosialidemokraateilta sovittelutahtoa ja yhteistyöhalua taloudellisen kasvun ja oikeudenmukaisen tulonjaon turvaamiseksi.

Viime aikoina on toteutettu eräitä merkittäviä uudistuksia. Uusi kansanterveyslaki tuo tasa-arvoa terveyden- ja sairaanhoitoon. Nimenomaan sosialidemokraattien pyrkimyksenä on, että maksuton terveydenhoito asteittain toteutetaan vuoteen 1976 mennessä. Tämän toteutuminen merkitsee tasa-arvon toteuttamista terveyspolitiikassamme. Sosialidemokraattien vaatimuksesta valtion toimenpitein on saatu aikaan parannusta vaikeaan asuntopulaan ja vuokra-asuntojen tarpeeseen lisäämällä asuntotuotantomäärärahoja. Tätä suuntaa on jatkettava.

Vähätuloisia silmälläpitäen on verotettavan tulon alarajaa kiireellisesti nostettava. Näin helpotetaan nuorten ja lapsiperheitten taloudellista asemaa. Sosialidemokraattiset naiset vaativat kansaneläkkeiden etuuksien korottamista ja myöntämisperusteiden lieventämistä. Vaikeimmassa taloudellisessa asemassa olevien eläkkeensaajien toimeentuloturvaa on parannettava siten, että eläketurva takaa vähimmäispalkkaa vastaavan tason. Myös eläkkeiden kohtuuttomia tasoeroja on kavennettava. Syksyllä 1972 pidetään kunnallisvaalit. Sosialidemokraattisen puolueen toimintaohjelmien toteuttamismahdollisuudet varmistetaan siten, että koko puolueväki osal-

listumalla vaalityöhön takaa puolueen menestymisen vaaleissa.

Erityisen tärkeää on naisten aktiivisuuden lisääminen, jotta taataan naisten edustuksen lisääminen päättäviin elimiin. Naisten osuutta taloudellisessa ja poliittisessa päätöksenteossa on lisättävä, samoin naisten osuutta yhdyskunta- ja muussa suunnittelussa. Valtion tulo- ja moenoarvioon on varattu määräraha naisten asemaa tutkineen komitean ehdotuksesta tasa-arvoisuutta edistävän laitoksen perustamista varten. Sosialidemokraattisten Naisten Keskusliiton edustajakokous pitää laitoksen perustamista erittäin kiireellisenä.

Päätös:

Julkilausuma hyväksyttiin:

Lisa Mattson Ruotsin Sos.-dem. Naisliiton edustajana käytti puheenvuoron. Puhuja kiitti kaikkien pohjoismaisten vieraiden puolesta, että he ovat saaneet seurata kokousta. Hän kertoi työryhmästä, joka Ruotsissa selvittää naisten tasa-arvokysymystä ja sosialidemokraattien päämääriä tässä suhteessa. Työryhmässä on mukana sosialidemokraattinen puolue, naisliike ja nuorisoliike. Työryhmän esitys käsitellään syyskuussa kokoontuvassa naisliiton kongressissa ja sen jälkeen puoluekokouksessa. Mattson esitti kutsun saapua seuraamaan Ruotsi liiton kongressia syyskuussa. Puhuja esitti kiitoksensa eroavalle puheenjohtajalle Sylvi Siltaselle ja eroavalle sihteerille Taimi Rinne-Virolaiselle monivuotisesta, erittäin hyvästä yhteistyöstä. Hänen mielestään suomalaiset naiset kulkevat hieman edellä muita pohjoismaita, sillä täällä saatiin ensimmäisenä naisille äänioikeus ja ensimmäisenä myöskin naispuolinen maaherra. Pohjoismaiden sosialidemokraattien yhteisiä päämääriä on kyetty toteuttamaan enemmän kuin missään muualla. Tärkeätä on, että sosialidemokraatit ja etenkin naiset pitävät jatkuvasti yhteyttä eri pohjoismaissa, keskustelevat ja laativat yhdessä suunnitelmia. Samalla Mattson esitti onnittelunsa uudelle puheenjohtajalle Meeri Kalavaiselle ja uudelle sihteerille Sinikka Luja-Vepsälle ja toivotti heidät tervehdysiksi yhteistoimintaan pohjoismaiden sisärjärjestöjen kanssa.

Sylvi Siltanen »Hyvät toverit! Kaksipäiväinen kokouksemme on nyt päätymässä. Olemme käyneet täällä keskusteluja sen ohjelman puitteissa, jonka liittotoimikunta on tälle kokoukselle valmistanut. Liittotoimikunnan taholla on tunnettu mielihyvää siitä, että alustukset, joita liittotoimikunta on valmisteellut sekä perusjärjestöjen lähettämät alustukset ovat herättäneet kokouksessa vilkkaan keskustelun. Se osoittaa, että asiassa ollaan mukana, kaikkialla seurataan sitä politiikkaa, joka meidän maassamme parhaillaan tapahtuu ja jonka vastuusta oman osuutensa kantaa Sos.-dem. Naisten Keskusliitto koko jäsenkuntansa voimalla.

Tämä päivä on päättynyt. Kokouksessa on oltu joistakin asioista yksimielisiä ja joistakin eri mieltä. On ollut hieman sähinääkin, mikä tällaisen kokouksen tunnelmaan tavanomaisesti kuuluukin.

Kiitän lopuksi kaikkia teitä, hyvät ystävät, kokoukseen osallistumisesta ja erittäin tunnollisesta ja aktiivisesta kokouksessa myötäelämisestä. Kun vertaa tätä kokousta moniin miesten kokouksiin niin voi todeta, että täällä on istuttu salissa ja keskusteltu asioista. Tupakkapuolella on ollut huomattavasti vähäisempi joukko kuin vastaavan suuruisissa miesten kokouksissa». Siltanen kiitti myös liiton henkilökuntaa kokouksen valmisteluista ja siitä, että kaikki on sujunut hyvin myös kokouksen aikana.

Siltanen kiitti erityisesti pohjoismaisia vieraita, että he ovat seuranneet kokousta tunnollisesti, vaikka se kielivaikeuksien takia on hieman hankalaa. Mieltämme on lämmittänyt se, että vieraamme ovat tunteneet mielenkiintoa asioitamme kohtaan. Kokouksessamme on hyväksytty ohjelmia, asetettu tavoitteita ja käsitelty sekä hyväksytty julkilausumia, joiden mukaan meidän tulisi tulevaisuudessa toimia. Nämä merkitsevät meille velvoituksia, kun menemme omiin yhdistyksiimme. Puhuja tähdensi myös pohjoismaisen opintoviikon merkitystä, joka pidetään Suomessa kesäkuun 11 — 17 päivien välisenä aikana. Päivien pääteimana on ympäristönsuojelu, jota käsitellään monipuolisesti asiantuntijoiden ja pätevien alustajien johdolla. Keskusliiton jäsenistä ei ole näille päiville vielä kukaan ilmoittautunut. Sen sijaan Norjan ja Ruotsin »kiintiöt» ovat jo täynnä. Kahdeksan osanottajaa kustakin maasta voi osallistua. Hän esitti toivomuksen, että asiaan kiinnitetään vakavaa huomiota järjestöissä osanottajien saamiseksi opintoviikolle,

Siltanen esitti, että *Työne Paasivuorelle* lähetetään kokouksesta tervehdys kun hän on ehtinyt poistua kokouspaikalta. Paasivuori on toiminut liittotoimikunnassa ja liiton varapuheenjohtajana koko liiton olemassaoloajan. Nyt hän halusi jäädä liiton johdosta pois. Paasivuori edustaa monissa kysymyksissä suurta asiantuntemusta, on sanavalmis ja monipuolinen ihminen. — Siltanen totesi, että Paasivuorelle lähetetään tervehdys.

»Kokous päättyy nyt ja me jokainen siirrymme omalle paikallemme. Edessämme on monia tehtäviä, joiden kaikkien tarkoituksena on sosiaalidemokraattisen puolueen voimien vahvistaminen puolueen laajalla kentällä».

Puhuja kiitti osanottajia kokouksesta ja esitti, että kokous päätetään laulamalla Taistojen tiellä.

Pöytäkirjan tarkastajien lausunto

Olemme tarkastaneet Sos.-dem. Naisten Keskusliiton viidennen edustajakokouksen pöytäkirjan ja todenneet sen kokouksessa tehtyjen päätösten kanssa yhtäpitäväksi.

Helsingissä, maaliskuun 23. päivänä 1973

Liisa-Maria Jatkola

Anja Nyroos

Paasipaino, Helsinki 1973